

UZASADNIENIE

Potrzeba i cel uchwalenia ustawy

Prognoza ludności Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) na lata 2023–2060¹ wskazuje, że liczba ludności Polski będzie systematycznie spadać. W 2023 r. liczba ta wynosiła około 37,6 mln osób. Według GUS do 2060 r. liczba ludności ma zmniejszyć się do 30,9 mln, co oznacza ubytek o 6,7 mln osób, czyli o około 22%. Kluczowym powodem tego stanu jest ujemny przyrost naturalny oraz starzenie się polskiego społeczeństwa. W 2060 r. osoby w wieku 65 lat i więcej mają stanowić blisko 32,6% populacji (w porównaniu z około 20% w 2023 r.), co oznacza wzrost ich liczby o ponad 2,5 mln. Jednocześnie będzie się zmniejszać liczba kobiet w wieku rozrodczym (15-49 lat), co przełoży się na dalszy spadek liczby urodzeń. W 2023 r. urodziło się 273 tys. dzieci, a w 2024 r. ok. 252 tys. Wcześniejsze, nawet najbardziej pesymistyczne, prognozy GUS dotyczące lat 2023–2060 nie przewidywały takich wartości, jakie zostały wykazane w najnowszej prognozie (np. prognoza urodzeń na 2024 r. wynosiła 297 tys.). Z aktualnej prognozy ludności na lata 2023–2060 wynika, że w Polsce do 2029 r. liczba dzieci w wieku 7–14 lat spadnie o ok. 5%. Do 2034 r. prognozuje się spadek o około 19,5% w tej grupie wiekowej, a do 2060 r. spadek ten, według GUS, może wynieść o około 30% (według skrajnego scenariusza demograficznego nawet o 48,3%).

Należy również wziąć pod uwagę, że na strukturę ludności poszczególnych regionów Polski mają wpływ procesy migracyjne wewnątrz kraju oraz emigracja za granicę. Dynamika tych procesów jest zmienna. Choć nie można nie zauważyć, że nadal ludzie migrują ze wsi do dużych miast, to w 2000 r. po raz pierwszy na obszarach wiejskich, w skali całej Polski, zanotowano dodatnie saldo migracji. Zauważalna jest migracja średniozamożnych Polaków posiadających stabilną sytuację życiową. Przenoszą się oni na obszary podmiejskie, uciekając w ten sposób od zatłoczonych dużych miast. Nie bez znaczenia w tym kontekście jest rozpowszechnienie pracy zdalnej. Migracja ta ma wpływ przede wszystkim na strukturę ludności dużych miast i terenów wiejskich wokół nich. Pomimo odwrócenia się wcześniejszej tendencji, nadal zauważalne jest przenoszenie się ludności ze wsi i małych miast do miast dużych. Często wyjazdy te mają na celu kontynuowanie nauki w szkole ponadpodstawowej lub w uczelni. Zauważalne jest również to, że pomimo zakończonej edukacji część młodych ludzi nie wraca do rodzinnych miejscowości lub wyjeżdża do dużych miast w poszukiwaniu lepszej, lepiej płatnej pracy.

Z analizy szczegółowych danych przygotowanych przez GUS, dotyczących struktury wiekowej ludności wynika, że sytuacja demograficzna w Polsce zmienia się w ostatnich latach analogicznie do większości krajów europejskich. Społeczeństwo polskie jest społeczeństwem starzejącym się. W ostatnich 5 latach można zaobserwować jednoznaczny spadek liczby dzieci najmłodszych (w grupie wieku 0-2 lata) oraz wzrost liczby ludzi w wieku 65 lat i więcej. Na terenach gmin miejskich i części miejskiej gmin miejsko-wiejskich (dalej: obszary miejskie) spadek liczby dzieci najmłodszych w 2024 r. w stosunku do 2020 r. wyniósł 22,7%. Na terenach gmin wiejskich i części wiejskiej gmin miejsko-wiejskich (dalej: obszary wiejskie) spadek ten wyniósł 29,8%. Wzrost liczby seniorów w tym okresie wyniósł odpowiednio na obszarach miejskich 9,1%, a na obszarach wiejskich – 10,5%. Na obszarach miejskich liczba dzieci najmłodszych spadła z 621,3 tys. w

¹ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-na-lata-2023-2060,11,1.html>

2020 r. do 480,4 tys. w 2024 r. W grupie dzieci w wieku przedszkolnym (3-6 lat) na tych terenach odnotowano także spadek ich liczby o 9,2% (z 885,1 tys. w 2020 r. do 803,5 tys. w 2024 r.). Natomiast liczba osób w wieku 65 lat i więcej w tym czasie zwiększyła się z 4,6 mln do 5,0 mln.

Na obszarach wiejskich ogólna liczba dzieci najmłodszych jest mniejsza niż na obszarach miejskich. Liczba ta zmniejszyła się z 488,9 tys. w 2020 r. do 343,0 tys. w 2024 r. W grupie dzieci w wieku przedszkolnym (3-6 lat) w tym samym czasie ich liczba zmniejszyła się o 6,4% (spadek z 607,9 tys. w 2020 r. do 653,1 tys. w 2024 r.). Liczba osób w wieku 65 lat i więcej zwiększyła się w tym czasie z 2,4 mln do 2,7 mln.

Przedstawione wyżej procesy demograficzne wpływają lub niebawem będą wpływać na funkcjonowanie przedszkoli i szkół, niezależnie od tego, czy są one publiczne czy niepubliczne. Szczególnie niekorzystnego wpływu należy spodziewać się w przypadku szkół na wsi i w małych miastach, w tym na liczebność szkół funkcjonujących na tych terenach. Problemem w okresie zmian demograficznych staje się więc utrzymanie funkcjonowania publicznych szkół podstawowych, oferujących właściwy poziom nauczania, blisko domów rodzinnych dzieci realizujących obowiązek szkolny, w szczególności dzieci uczęszczających do klas I–III szkoły podstawowej.

Biorąc pod uwagę dane dotyczące dzieci w wieku 0-2 lat i 3-6 lat w kolejnych latach należy spodziewać się zarówno spadku liczby przedszkoli, jak i spadku liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w przeliczeniu na statystyczny oddział przedszkolny. Następnie należy przewidywać spadek ogólnej liczby uczniów, a w konsekwencji liczby szkół – najpierw podstawowych, a następnie ponadpodstawowych (w okresie ostatnich 5 lat liczba szkół ponadpodstawowych ogółem nieznacznie spadła z 7 042 do 6 985). Spadek liczby publicznych szkół podstawowych jest bardziej znaczący (z 12 092 w roku szkolnym 2019/2020 do 11 711 w roku szkolnym 2024/2025). W przypadku niewprowadzenia nowych rozwiązań, należy spodziewać się, że spadek liczby publicznych szkół (przede wszystkich prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego) może być coraz bardziej znaczący, w obliczu zmniejszania się liczby uczniów w wieku charakterystycznym dla szkoły podstawowej, o czy była mowa na wstępie.

Opisane powyżej procesy szczególnie niekorzystnie wpłyną na szkolnictwo na wsi i w małych miastach, w tym na liczebność szkół funkcjonujących na tych terenach. Wobec niekorzystnych zmian demograficznych problemem staje się więc utrzymanie funkcjonowania publicznych szkół podstawowych, oferujących właściwy poziom nauczania, blisko domów rodzinnych dzieci realizujących obowiązek szkolny, w szczególności dzieci uczęszczających do klas I–III szkoły podstawowej. Z materiału Instytutu Badań Edukacyjnych – Państwowego Instytutu Badawczego (IBE) pt. *Małe szkoły. Wyzwania i wybrane rozwiązania z innych krajów* (Michał Sitek, Warszawa, 2025) jednoznacznie wynika, że malejąca liczba uczniów i funkcjonowanie małolicznych szkół stanowią narastające wyzwanie w wielu krajach ze względu na szereg czynników demograficznych, ekonomicznych i społecznych.

Ponadto, w latach 2015-2023 do porządku prawnego wprowadzono szereg zmian w zakresie organizacji oświaty samorządowej. Zmiany te oznaczały między innymi likwidację gimnazjum i przywrócenie ośmioklasowej szkoły podstawowej, co okresowo poprawiło sytuację w zakresie liczby uczniów dotychczasowych sześciolatkich szkół podstawowych. Należy jednak wspomnieć, że nie traktowano tej zmiany – i nie można jej traktować – jako remedium na niekorzystne zmiany

demograficzne. We wspomnianym okresie systematycznie wprowadzano szereg regulacji, które usztywniały zasady związane z organizacją i funkcjonowaniem oświaty samorządowej (np. ograniczenie liczby szkół filialnych podporządkowanych szkole podstawowej). W wielu obszarach edukacji przeniesiono akcent ze wspierania publicznych szkół i ich organów prowadzących na ich kontrolowanie i uzależnienie od wiążącej opinii kuratora oświaty (np. zrezygnowano z przeprowadzania ewaluacji szkół – jakościowego badania funkcjonowania szkół, którego wyniki i rekomendacje były oparte między innymi na bezpośredniej interakcji uczniów, rodziców i nauczycieli z certyfikowanymi ewaluatorami; wprowadzono też obowiązek uzyskiwania pozytywnej opinii kuratora oświaty w przypadku zmian w tzw. uchwale sieciowej, czy łączenia szkół lub placówek w zespół).

Często przedstawiciele polskich samorządów lokalnych prowadzących szkoły podstawowe – mając na względzie obecnie obowiązujące przepisy – deklarują, że jedynym sposobem na dostosowanie sieci szkół podstawowych do malejącej liczby uczniów jest likwidacja szkół, do których uczęszcza niewiele dzieci. Należy jednak mieć na uwadze, że likwidacja małej szkoły, choć często jest uzasadniona ekonomicznie, a nawet demograficznie, może nieść za sobą niekorzystne – postrzegane przez niektórych jako nieodwracalne – skutki społeczne. Jak zauważono w materiale IBE, z doświadczenia szwedzkiego wynika, że *zamknięcie szkół przyczyniło się do dalszego wyludniania się obszarów wiejskich (Olson and Lindberg, 2024)*. IBE, w oparciu o analizy doświadczeń innych krajów oraz polskich realiów, sformułował kilka rekomendacji, w tym rekomendacje zakładające:

- rozwój szkół jako centrów życia społecznego i wspomagania rozwoju – poszerzenie ich funkcji o ofertę w zakresie wczesnego wspomagania rozwoju małych dzieci, ofertę edukacyjną i kulturalną dla dorosłych oraz współpracę z organizacjami lokalnymi może wzmocnić ich znaczenie w środowisku;
- optymalizację kosztów poprzez współdzielenie zasobów – tworzenie rozwiązań organizacyjnych pozwalających na dzielenie się kadrami specjalistyczną, infrastrukturą i materiałami edukacyjnymi, np. tworzenie szkół podstawowych, którym podporządkowane są filie, lub tworzenie zespołów szkół podstawowych;
- lepsze wykorzystanie potencjału klas łączonych – szkolenia metodyczne dla nauczycieli, mentoring oraz elastyczne dostosowanie podstawy programowej mogą poprawić jakość nauczania w klasach łączonych;
- usprawnienie transportu uczniów – lepsza organizacja transportu szkolnego pozwoli zmniejszyć bariery edukacyjne, zwłaszcza na obszarach wiejskich;
- minimalizację oporu społecznego wobec zmian – transparentna komunikacja, konsultacje społeczne oraz pilotażowe wdrażanie reform mogą ułatwić ich akceptację i skuteczność.

Powyższe rekomendacje zostały wzięte pod uwagę przy przygotowywaniu projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw, zwanego dalej „projektem”.

Szkoły podstawowe, zwłaszcza te na terenach wiejskich, od wielu pokoleń są postrzegane jako ośrodki życia społeczno-kulturalnego. Projekt pozwala na wzmocnienie tej, dotąd nie uregulowanej ustawowo, roli szkoły, dając jednocześnie możliwość poszerzenia przez jednostki samorządu terytorialnego, zwane dalej „JST”, oferty wsparcia skierowanej do swoich mieszkańców. Infrastruktura pustoszejącej z powodu zmian demograficznych szkoły (przedszkola i placówki) może więc być szansą na zaspokojenie potrzeb rodziców powracających na rynek pracy, przez zapewnienie w siedzibie szkoły opieki żłobkowej (np. w formie punktu opieki

dziennej) oraz umożliwienie korzystania z wychowania przedszkolnego. Budynek szkoły, oczywiście przy przestrzeganiu wszelkich zasad związanych z bezpieczeństwem uczniów, może być również miejscem realizacji polityki senioralnej przez organ prowadzący szkołę oraz pobudzania i rozwijania aktywności obywatelskiej.

Projekt, ma na celu wprowadzenie do porządku prawnego regulacji przede wszystkim pozwalających na dostosowanie edukacji na poziomie szkół podstawowych do zmian demograficznych, chroniąc przy tym – tam, gdzie jest to możliwe – usytuowane blisko domu rodzinnego, bezpieczne miejsca edukacji dzieci – szkoły podstawowe. Zgodnie z założeniami projektu miejsca te, głównie po zakończeniu obowiązkowych zajęć edukacyjnych, mogą być wykorzystywane do zaspokajania, innych niż potrzeby edukacyjne dzieci, potrzeb lokalnej społeczności. Celem projektu jest wprowadzenie regulacji stanowiących alternatywę w stosunku do likwidacji małej szkoły podstawowej. Regulacje te umożliwią gminom z jednej strony zagwarantowanie młodszemu dzieciom edukacji w klasach I–III w szkole jak najbliżej rodzinnego domu, nawet w sytuacji niskiej liczby uczniów, z drugiej zaś strony pozwolą na zapewnienie uczniom klas IV–VIII szkoły podstawowej odpowiedniej jakości edukacji w szkole zatrudniającej wykwalifikowanych nauczycieli nauczających w dobrze wyposażonych pracowniach przedmiotowych. Proponowane rozwiązania są też korzystne dla nauczycieli, którzy obecnie są zatrudniani w wielu szkołach, prowadzących po kilka godzin zajęć tygodniowo w każdej z nich. Zatrudnienie nauczyciela na pełen etat w jednej szkole nie tylko pozwala na pełniejsze wykorzystanie jego potencjału dla dobra uczniów, ale daje także szansę na pełne korzystanie z przywilejów, takich jak: zatrudnienie na podstawie mianowania, skorzystanie z urlopu dla poratowania zdrowia lub płatnego urlopu dla dalszego kształcenia albo bezpłatnego urlopu dla celów naukowych, oświatowych, artystycznych albo z innych ważnych przyczyn.

W grupie zmian dotyczących struktury organizacyjnej szkół podstawowych znalazły się również przepisy projakościowe wprowadzające rozwiązania wspierające uczniów, którzy chcieliby pobierać naukę w dwóch językach – polskim i obcym nowożytnym. W projekcie przewiduje się możliwość powołania zespołu składającego się ze szkoły podstawowej dwujęzycznej obejmującej strukturą organizacyjną klasy VII i VIII oraz szkoły ponadpodstawowej realizującej kształcenie dwujęzyczne (liceum ogólnokształcącego albo technikum). W zespole takim nauczanie w języku obcym nowożytnym będącym drugim językiem nauczania, rozpoczęte w szkole podstawowej dwujęzycznej, będzie kontynuowane w liceum lub technikum.

Kolejnym celem jest deregulacja przepisów oświatowych, tam gdzie jest to konieczne, i co w efekcie przysłuży się jakościowej zmianie w wykonywaniu zadań organów sprawujących nadzór pedagogiczny, związanych z funkcjonowaniem przedszkoli, szkół i placówek. Projekt zakłada uproszczenie procedury dotyczącej przekształcenia, w szczególnie trudnych warunkach demograficznych i geograficznych, dotychczasowej szkoły podstawowej w szkołę filialną oraz procedury przekazywania, w specyficznych sytuacjach (przejście na emeryturę lub rentę osoby fizycznej prowadzącej szkołę przekazaną przez JST) prowadzenia publicznej szkoły podmiotowi niebędącemu JST. Ponadto, projekt zakłada zniesienie w niektórych sytuacjach konieczności uzyskiwania przez JST wiążącej opinii organu sprawującego nadzór pedagogiczny. Rozwiązanie to jest szczególnie uzasadnione, w sytuacji gdy opiniowany przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny obszar działalności JST zasadniczo pokrywa się z obszarem objętym nadzorem legalnościowym wojewody. Pozwoli to kuratorowi oświaty na większe skoncentrowanie się na zadaniach związanych ze sprawowaniem nadzoru pedagogicznego, w szczególności w zakresie

jakości i warunków edukacji. Projekt przewiduje także wzmocnienie roli organów sprawujących nadzór pedagogiczny w obszarach kluczowych w okresie postępującego niżu demograficznego, w tym w obszarze ustalania obwodów publicznym szkołom podstawowym.

Projekt ma także na celu wsparcie rodziców uczniów oraz ich roli w okresie instytucjonalnej edukacji ich dzieci. Zawiera rozwiązania uspołeczniające decyzje dotyczące istotnych zmian w zakresie publicznej edukacji na terenie danej JST (konsultacje społeczne w przypadku zamiaru likwidacji albo przekształcenia przedszkola, szkoły lub placówki) oraz większą ochronę praw rodziców i uczniów uczących się w szkołach niepublicznych (np. przez utworzenie w szkołach niepublicznych organów przedstawicielskich rodziców, ustanowienie zasad i trybu skreślania ucznia z listy uczniów oraz warunków ustalania opłaty za kształcenie, wychowanie i opiekę w niepublicznej szkole). Projekt zawiera także rozwiązania umożliwiające rozszerzenie opiekuńczej roli szkoły w zakresie opieki świetlicowej i organizacji żywienia uczniów w szkołach podstawowych, w tym także w stosunku do dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w oddziałach przedszkolnych zorganizowanych w szkołach podstawowych. Jak wspomniano wyżej, zmiany zaproponowane w projekcie uwzględniają w dużej mierze rekomendacje i spostrzeżenia znajdujące się w opracowaniu IBE pt. *Małe szkoły. Wyzwania i wybrane rozwiązania z innych krajów*.

Niezależnie od powyżej opisanych celów, potrzeb i ich realizacji, niezbędne jest także wprowadzenie do systemu oświaty zmian dotyczących trybu zakładania, likwidacji i funkcjonowania niepublicznych przedszkoli, szkół i placówek, które powinny gwarantować jeszcze lepszą jakość usług edukacyjnych w niepublicznych jednostkach systemu oświaty.

Ponadto, w związku z tym, że wprowadzone ustawą z dnia 1 października 2024 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. poz. 1572, z późn. zm.) regulacje nie umożliwiają wypłacenia szkołom niesamorządowym kształcącym dorosłych dotacji, których wysokość ustala się w odniesieniu do części oświatowej subwencji ogólnej (pojęcie to nie funkcjonuje od dnia 1 stycznia 2025 r.) proponuje się wprowadzenie przepisów umożliwiających – w określonych przypadkach – udzielanie dotacji związanych z uzyskaniem w ww. szkołach świadectwa dojrzałości, dyplomu zawodowego albo certyfikatu kwalifikacji zawodowej, w przypadku gdy wysokość tej dotacji powinna odnosić się do kwoty przewidzianej w części oświatowej subwencji ogólnej.

Szczegółowe omówienie proponowanych zmian w ustawie – Prawo oświatowe

Proponowane w projekcie rozwiązania, realizujące przyjęte cele, obejmują przede wszystkim:

1. Wprowadzenie możliwości wykorzystania nieużywanych części budynków oświatowych, do zaspokajania potrzeb lokalnej społeczności (dodanie nowego przepisu art. 86a ustawy – Prawo oświatowe)

Projektowany przepis art. 86a ustawy – Prawo oświatowe ma związek z rekomendacją IBE wskazującą na potrzebę rozwoju szkół jako centrów życia społecznego i wspomagania rozwoju. Projekt przewiduje możliwość realizacji w budynkach przedszkoli, szkół lub placówek zadań własnych JST związanych z zapewnieniem opieki dzieciom do lat 3, uczniem się przez całe życie, polityką senioralną, ochroną zdrowia, kulturą oraz wdrażaniem programów pobudzania

aktywności obywatelskiej. Propozycja jest rozwiązaniem sprzyjającym uniknięciu likwidacji prowadzonych przez JST szkół podstawowych (lub innych jednostek systemu oświaty) i jednocześnie pozwalającym na uwzględnienie zróżnicowanych potrzeb edukacyjnych i społecznych środowiska lokalnego. W projektowanym przepisie zastrzeżono, że realizacja w budynku oświatowym działań innych niż statutowe zadania szkoły lub placówki nie może negatywnie wpływać na zapewnienie warunków działania szkoły lub placówki, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki.

Należy wskazać, że wnioski z pilotażu Lokalnych Ośrodków Wiedzy i Edukacji – LOWE (przeprowadzonego w latach 2018–2023 na grupie 150 LOWE), w ramach którego realizowano działania związane z uczeniem się przez całe życie, nie wskazują, żeby realizacja tego rodzaju inicjatyw niekorzystnie wpływała na zapewnienie warunków działania szkoły lub placówki, w tym zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki. Oferowane w ramach LOWE zajęcia (np. pogadanki, warsztaty, zajęcia rekreacyjne, kursy zawodowe dla dorosłych) organizowane są najczęściej w godzinach popołudniowych lub wieczornych, kiedy w szkole nie są już prowadzone zajęcia dla uczniów. Zgodnie z modelem LOWE (zob.: https://efs-archiwum.men.gov.pl/wp-content/uploads/2023/10/Model_funkcjonowania_LOWE.pdf) tego rodzaju oferta jest tworzona w partnerstwie z organami prowadzącymi szkoły, co stanowi dodatkowe zabezpieczenie przed ewentualnym pogorszeniem warunków funkcjonowania szkoły. Również wyniki przeprowadzonej ewaluacji (zob.: „Ewaluacja Lokalnych Ośrodków Wiedzy i Edukacji” <https://efs-archiwum.men.gov.pl/wp-content/uploads/2023/10/Ewaluacja-Lokalnych-Osrodkow-Wiedzy-i-Edukacji.-Raport-koncowy.pdf>) jednoznacznie wskazują, że oferta LOWE jest ceniona zarówno przez dyrektorów szkół, w których przeprowadzono pilotaż LOWE, jak i przedstawicieli JST. Należy też wspomnieć, że w zakresie oferowania wczesnego wspomaganie rozwoju małych dzieci, wspomniana wyżej rekomendacja IBE została już wdrożona. Przedszkola, inne formy wychowania przedszkolnego, szkoły podstawowe, placówki, zgodnie z art. 127 ust. 5 ustawy – Prawo oświatowe, mogą prowadzić wczesne wspomaganie rozwoju dziecka.

2. Uelastycznianie przepisów dotyczących funkcjonowania szkół podstawowych, w tym uproszczenie procedury tworzenia filialnej szkoły podstawowej (zmiany w art. 95 i nowy przepis art. 89c ust. 7 ustawy – Prawo oświatowe)

Projekt przewiduje zmiany przepisów dotyczących struktury organizacyjnej publicznej szkoły podstawowej (art. 95 ustawy – Prawo oświatowe). Zmiany te korespondują z rekomendacją IBE zakładającą tworzenie rozwiązań organizacyjnych pozwalających na dzielenie się kadrą specjalistyczną, infrastrukturą i materiałami edukacyjnymi, np. tworzenie szkół podstawowych, którym podporządkowane są filie lub tworzenie zespołów szkół podstawowych (w zakresie zespołów rekomendacja łączy się z omówionymi poniżej zmianami w art. 91 ustawy – Prawo oświatowe).

Edukacja publiczna jest zadaniem wykonywanym jako zadanie własne przez JST od prawie 30 lat. W związku z tym – w zależności od lokalnych priorytetów i oczekiwań lokalnych społeczności – ukształtowały się zróżnicowane rozwiązania dotyczące wykonywania tych zadań, w szczególności w zakresie oświaty na poziomie szkoły podstawowej. Zmieniając obecnie obowiązujące przepisy należy wziąć pod uwagę zarówno to zróżnicowanie, jak i narastające procesy demograficzne, a także ich skutki w perspektywie organizacyjnej poszczególnych szkół prowadzonych przez JST oraz w szerszej perspektywie sieci szkół podstawowych. W konsekwencji powyższego

przedstawione propozycje zmian powinny uelastycznić obowiązujące reguły organizacyjne. Proponowane w projekcie rozwiązania pomogą – adekwatnie do potrzeb – zaspokajać potrzeby edukacyjne lokalnych wspólnot i pozwolą na uniknięcie – tam gdzie jest to możliwe i oczekiwane przez lokalną społeczność – ewentualnej rezygnacji z prowadzenia edukacji na poziomie szkoły podstawowej. W projekcie przewidziano (zmiany odpowiednio w art. 95 ust. 2 i 3 ustawy – Prawo oświatowe), że w przypadkach uzasadnionych trudnymi warunkami demograficznymi lub geograficznymi będzie możliwe tworzenie szkół podstawowych obejmujących strukturą organizacyjną klasy I–III, klasy I–IV albo klasy IV–VIII oraz szkół podstawowych filialnych obejmujących strukturą organizacyjną klasy I–III lub I–IV (obecnie, w przypadkach uzasadnionych miejscowymi warunkami, mogą być tworzone szkoły podstawowe lub szkoły podstawowe filialne obejmujące strukturą organizacyjną klasy I–III albo klasy I–IV). W przypadku tworzenia szkoły podstawowej obejmującej strukturą organizacyjną klasy IV–VIII obligatoryjne będzie podporządkowanie tej szkole podstawowej szkoły filialnej. Takie rozwiązanie zagwarantuje ciągłość realizacji obowiązku szkolnego. Projekt zakłada możliwość, aby szkole macierzystej podporządkowana była więcej niż jedna szkoła podstawowa filialna (zmiana w art. 95 ust. 5). Uelastycznienie w tym zakresie pomoże uchronić przed likwidacją szkoły podstawowe o niskiej liczbie uczniów i umożliwi pozostawienie miejsca edukacji blisko domu w przypadku młodszych uczniów.

Pomimo tego, że dotychczas organy prowadzące publiczne szkoły podstawowe preferują model szkoły macierzystej z jedną szkołą filialną, ze względu na zmiany demograficzne należy wprowadzić możliwość podporządkowania jednej szkole podstawowej więcej niż dwóch filii (możliwość podporządkowania jednej szkole nie więcej niż 2 szkół filialnych wprowadzono wraz z likwidacją gimnazjów). Obecnie w systemie informacji oświatowej (SIO) zarejestrowano 217 podstawowych szkół publicznych, którym są podporządkowane organizacyjnie szkoły filialne (większość z tych szkół to szkoły prowadzone przez gminy). Prawie 86% z ww. 217 szkół podporządkowano organizacyjnie jedną szkołą filialną (tabela nr 1). Ponad 12% z tych 217 szkół są podporządkowane 2 szkołom filialnym. Do rzadkości należy publiczna szkoła podstawowa, której podporządkowane są 3 szkoły filialne. Nadal utworzenie szkoły filialnej będzie uzależnione od uzyskania pozytywnej opinii kuratora oświaty.

Tabela 1. Liczba publicznych szkół podstawowych, którym podporządkowane są filie, według liczby tych filii i typu organu prowadzącego w dniu 30.09.2024 r.

typ organu prowadzącego	liczba szkół podstawowych, którym podporządkowano organizacyjnie		
	1 szkołą filialną	2 szkoły filialne	3 szkoły filialne
Gmina	169	24	3
Miasto na prawach powiatu	12	1	
Powiat ziemski	5	2	
Inne organy prowadzące			1
razem	186	27	4

Ponadto, w projektowanym przepisie art. 95 ust. 6 ustawy – Prawo oświatowe rozstrzygnięto, że w przypadkach uzasadnionych trudnymi warunkami demograficznymi lub geograficznymi organ prowadzący szkołę podstawową może przekształcić w szkołę podstawową obejmującą strukturą organizacyjną klasy I–III albo klasy I–IV. Taka szkoła podstawowa filialna zostanie podporządkowana szkole, która będzie obejmowała strukturą organizacyjną klasy I–VIII albo klasy IV–VIII. Doprecyzowano też, że takie przekształcenie szkoły w szkołę filialną (zakończenie

działalności szkoły, w miejsce której powstaje filialna szkoła podstawowa) jest równoznaczne z likwidacją dotychczasowej formy organizacyjno-prawnej szkoły przekształcanej w filię, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (nowy przepis art. 89c ust. 7 ustawy – Prawo oświatowe). Obecnie proces utworzenia szkoły filialnej w miejsce innej szkoły podstawowej jest skomplikowany. Zakłada on likwidację dotychczasowej szkoły podstawowej, a następnie utworzenie – na bazie mienia i budynku pozostałego po zlikwidowanej jednostce – szkoły filialnej. Szkołę filialną tworzy się poprzez przekształcenie szkoły macierzystej, której szkoła filialna będzie podporządkowana organizacyjnie. Oba te działania są przeprowadzane po uzyskaniu pozytywnych opinii kuratora oświaty. Zgodnie z nowymi zasadami JST będzie mogło w jednej uchwale i po zasięgnięciu tylko jednej opinii kuratora oświaty przekształcić dotychczasową szkołę podstawową w szkołę podstawową filialną podporządkowaną organizacyjnie szkole, która będzie obejmowała strukturą organizacyjną klasy I–VIII albo klasy IV–VIII.

Jak wspomniano powyżej, proponowane rozwiązania będą korzystne dla nauczycieli, którzy obecnie są zatrudniani w wielu szkołach, prowadząc po kilka godzin zajęć tygodniowo w każdej z nich. Zatrudnienie nauczyciela na pełen etat w jednej szkole nie tylko pozwala na pełniejsze wykorzystanie jego potencjału dla dobra uczniów, ale daje także szansę na pełne korzystanie z przywilejów, takich jak: zatrudnienie na podstawie mianowania, skorzystanie z urlopu dla poratowania zdrowia lub płatnego urlopu dla dalszego kształcenia albo bezpłatnego urlopu dla celów naukowych, oświatowych, artystycznych albo z innych ważnych przyczyn.

3. Uelastycznienie przepisów dotyczących organizowania nauczania na pierwszym etapie edukacyjnym w klasach łączonych, w szczególnie trudnych warunkach demograficznych (zmiany w art. 96 ustawy – Prawo oświatowe)

Wykonywanie przez JST zadań oświatowych, jako zadań własnych, oznacza obowiązek zaspokajania zróżnicowanych i zmieniających się potrzeb i oczekiwań członków lokalnej wspólnoty mieszkańców. W tym zawiera się również podejmowanie decyzji organizacyjnych, które nie są i nie powinny być jedynie wynikiem rachunku ekonomicznego, ale powinny w miarę możliwości respektować oczekiwania społeczne, w tym zwłaszcza rodziców szczególnie zaangażowanych w kształtowanie lokalnie przyjmowanej koncepcji kształcenia członków swojej społeczności. W ramach szeregu rozwiązań mających otwierać zróżnicowane możliwości organizacyjne w sferze edukacji samorządowej proponuje się również zmianę w art. 96 ustawy – Prawo oświatowe, polegającą na dodaniu ust. 4a, który dopuszcza w szkole podstawowej, w której organizuje się nauczanie w klasach łączonych przewiduje nową możliwość łączenia obowiązkowych zajęć edukacyjnych. W tym jednak przypadku propozycja dotyczy sytuacji, w której w szkole podstawowej łącznie do klas I, II lub III uczęszcza nie więcej niż 12 uczniów. Przy tej liczbie uczniów możliwe będzie łączenie wszystkich obowiązkowych zajęć edukacyjnych prowadzonych w klasach I, II lub III. Ponadto przesądzono, że organizując prace szkoły jej dyrektor zadba, aby w takim przypadku dziećmi maksymalnie długo opiekował się jeden nauczyciel wychowawca.

Zgodnie z art. 17 projektu nowy przepis art. 96 ust. 4a ustawy – Prawo oświatowe będzie miał zastosowanie po raz pierwszy do organizacji pracy szkół w roku szkolnym 2026/2027. Proponowany przepis przejściowy zapewnia niezbędny czas na przygotowanie się szkoły do ewentualnego zastosowania proponowanych rozwiązań i bierze pod uwagę fakt, że organizację

pracy szkoły na rok 2026/2027 (arkusz organizacyjny) organ prowadzący szkołę zatwierdzi w terminie do dnia 29 maja 2026 r.

4. Zmiany zasad tworzenia zespołów publicznych szkół i placówek (zmiany w art. 91 ustawy – Prawo oświatowe)

Jedną z rekomendacji IBE jest *optymalizacja kosztów poprzez współdzielenie zasobów – tworzenie rozwiązań organizacyjnych pozwalających na dzielenie się kadrą specjalistyczną, infrastrukturą i materiałami edukacyjnymi, np. (...) tworzenie zespołów szkół podstawowych*. W projekcie, w ramach uelastyczniania rozwiązań organizacyjnych związanych z tworzeniem zespołów szkół i placówek, zaproponowano zmiany w art. 91 ustawy – Prawo oświatowe. W projektowanym przepisie art. 91 ust. 3a zaproponowano, aby organ prowadzący mógł połączyć w zespół prowadzone przez siebie szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży. Takie samo rozwiązanie zaproponowano w stosunku do szkół artystycznych tego samego typu. W konsekwencji zmianie ulegnie przepis art. 91 ust. 9, tak aby zespół zawierający więcej niż jedną szkołę podstawową lub więcej niż jedną szkołę artystyczną tego samego typu powstawał, tak jak i inne zespoły, z dniem 1 września danego roku. System oświaty dopuszcza już łączenie jednostek tego samego typu w jeden zespół; dotyczy to przedszkoli oraz łączenia w zespół liceów ogólnokształcących dla dzieci i młodzieży z liceami ogólnokształcącymi dla dorosłych.

Możliwość funkcjonowania więcej niż jednej szkoły podstawowej (kilku szkół artystycznych tego samego typu) w tym samym zespole jest szansą na wyrównanie poziomu edukacji w poszczególnych szkołach podstawowych połączonych w zespół. Wyłonienie w drodze konkursu na stanowisko dyrektora zespołu osoby o wysokich kwalifikacjach i zdolnościach organizacyjnych oraz zatrudnienie w zespole na pełne etaty nauczycieli z odpowiednim przygotowaniem (zamiast zatrudniania ich w poszczególnych szkołach na część etatu) daje większą gwarancję osiągnięcia wysokiej jakości nauczania.

Kolejną zmianą, jaką zaproponowano w obszarze łączenia szkół i placówek w zespół, jest możliwość włączenia do zespołu nowotworzonej szkoły lub placówki, z pominięciem wymogu zasięgnięcia opinii rady pedagogicznej (opinia ta jest niewiążąca), o której mowa w art. 91 ust. 5 (patrz projektowany przepis art. 91 ust. 5a). Wprowadzenie tej regulacji pozwoli uniknąć obecnie stosowanej procedury, co oznacza skrócenie procesu włączania nowotworzonej szkoły do zespołu. Zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami, najpierw tworzy się szkołę i przeprowadza procedurę konkursową, w wyniku której wyłania się kandydata na stanowisko dyrektora tej szkoły, następnie zatrudnia się w szkole nauczycieli i pozyskuje opinię rady pedagogicznej dotyczącą zamiaru włączenia szkoły do zespołu. Z początkiem roku szkolnego następującego po utworzeniu szkoły włącza się tę szkołę do zespołu, co dla osoby pełniącej od roku funkcję dyrektora szkoły oznacza odwołanie jej ze stanowiska, a dla nauczycieli oznacza zmianę pracodawcy po upływie roku od zatrudnienia w szkole. Zaproponowany przepis art. 91 ust. 5a ustawy – Prawo oświatowe pozwoli na włączenie nowotworzonej szkoły do zespołu (dzień powstania szkoły będzie dniem włączenia jej do zespołu) i uniknięcie powoływania dyrektora samodzielnej szkoły na jeden rok.

5. Doprecyzowanie przepisów regulujących funkcję opiekuńczą szkoły, w zakresie opieki świetlicowej i zapewniania żywienia w szkole (zmiany w art. 105 i art. 106a ustawy – Prawo oświatowe)

Źródłem proponowanych zmian są wnioski rodziców. Proponuje się, aby szkoła podstawowa licząca nie więcej niż 70 uczniów mogła zapewniać zajęcia świetlicowe dzieciom objętym wychowaniem przedszkolnym w oddziale przedszkolnym zorganizowanym w tej szkole, ze względu na czas pracy rodziców lub organizację dojazdu do szkoły albo inne okoliczności wymagające zapewnienia opieki. Zgodnie z projektem, zajęcia świetlicowe dla tych dzieci będą uwzględniały ich potrzeby rozwojowe oraz możliwości psychofizyczne (projektowane przepisy art. 105 ust. 3 i 4 ustawy – Prawo oświatowe).

Ponadto, zaproponowano rozwiązania ułatwiające rodzicom ubieganie się o miejsce dla dziecka w świetlicy przez wprowadzenie obowiązku ustalenia i podania do wiadomości rodzicom przez dyrektora szkoły wzoru wniosku o objęcie dziecka lub ucznia zajęciami świetlicowymi i wskazanie terminu składania tego wniosku. Na podstawie tych wniosków dyrektor szkoły ustali godziny pracy świetlicy w poszczególnych dniach tygodnia, jednak nie więcej niż 12 godzin dziennie (projektowany przepis art. 105 ust. 5 ustawy – Prawo oświatowe). Proponowane rozwiązania uporządkują zgłaszanie dzieci do świetlicy i ustalanie godzin jej pracy. Obecnie zdarza się, że rodzic zgłasza potrzebę objęcia dziecka zajęciami świetlicowymi w pierwszych tygodniach roku szkolnego i dowiaduje się, że jest już za późno, nie ma możliwości przyjęcia dziecka na świetlicę, a zaktualizowany arkusz organizacyjny szkoły został już zatwierdzony przez organ prowadzący szkołę. Wyznaczenie terminów składania wniosków o objęcie dziecka opieką świetlicową powinno zmniejszyć liczbę takich sytuacji. Natomiast przepis mówiący, że świetlica może pracować nie więcej niż 12 godzin dziennie będzie wsparciem dla szkoły i jej organu prowadzącego, w sytuacji gdy rodzic żąda od szkoły zaopiekowania się dzieckiem w godzinach, w których powinno ono przebywać z rodziną.

Zmianie ulegnie także przepis art. 105 ust. 2 ustawy – Prawo oświatowe w zakresie wskazującym zadania i rolę świetlicy szkolnej. Zgodnie z propozycją zawartą w projekcie, podczas zajęć świetlicowych organizowanych dla uczniów szkoły należy uwzględnić ich potrzeby edukacyjne, w szczególności wynikające z realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego, oraz potrzeby rozwojowe, a także możliwości psychofizyczne. Świetlica, tak jak dotychczas, będzie organizować zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów oraz zajęcia zapewniające prawidłowy rozwój fizyczny. Powyższe oznacza rezygnację ze wskazywania w ustawie konieczności odrabiania lekcji podczas pobytu w świetlicy, na rzecz uwzględniania w szczególności potrzeb wynikających z realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego, w czym zawiera się również ewentualne odrabianie lekcji. Uelastycznienie przepisu w tym zakresie pozwoli nie tylko kłaść nacisk na odrobienie – obecnie nieobowiązkowych – prac domowych, ale także na ćwiczenie umiejętności kluczowych, takich jak czytanie, pisanie czy mówienie w szerszym kontekście.

Proponując zmiany w art. 106a ustawy – Prawo oświatowe, miano na uwadze potrzeby rozwojowe dzieci korzystających ze świetlicy oraz rozszerzenie grupy korzystającej z zajęć świetlicowych o dzieci w wieku przedszkolnym. Zaproponowano regulację dającą organowi prowadzącemu szkołę lub jej dyrektorowi możliwość zapewnienia dzieciom korzystającym ze świetlicy zjedzenie w szkole podwieczorka. Podwieczorek, tak jak i inne posiłki zapewniane przez szkołę, byłby nieobowiązkowy i odpłatny. Dieta dziecka, które aktywnie uczestniczy w zajęciach szkolnych wymagających koncentracji, odgrywa ważną rolę w tworzeniu podstaw osiągania sukcesów edukacyjnych. Należy zadbać o odpowiedni bilans żywieniowy, dostarczając organizmowi niezbędnych składników odżywczych. Bilans ten jest kluczowy w dobie borykania się

społeczeństwa z chorobami wynikającymi z błędów żywieniowych (otyłość, cukrzyca typu II), a podwieczorek zjedzony w szkole mógłby stanowić alternatywę dla wysokokalorycznych i słodkich przekąsek dostępnych w sklepach.

Zgodnie z art. 17 projektu, zmienione przepisy art. 105 ust. 2–6 oraz art. 106a ustawy – Prawo oświatowe będą miały zastosowanie po raz pierwszy do organizacji pracy szkół w roku szkolnym 2026/2027. Proponowany przepis przejściowy zapewni niezbędny czas na przygotowanie się szkół do nowych rozwiązań i bierze pod uwagę fakt, że organizację pracy szkoły na rok 2026/2027 (arkusz organizacyjny) organ prowadzący szkołę zatwierdzi w terminie do dnia 29 maja 2026 r.

6. Uporządkowanie, uproszczenie i doprecyzowanie przepisów dotyczących ustalania obwodu publicznej szkoły podstawowej (zmiany w art. 39 i 88 ustawy – Prawo oświatowe)

Obecnie regulacje dotyczące zasad ustalania obwodu szkoły podstawowej znajdują się w dwóch jednostkach redakcyjnych ustawy – Prawo oświatowe (art. 39 i art. 88). Ponadto, na podstawie obecnie obowiązujących przepisów (art. 88 ustawy – Prawo oświatowe) obwód szkoły podstawowej ustala się w jej akcie założycielskim, w momencie utworzenia szkoły (w przypadku szkoły prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego decyzja organu założycielskiego przyjmuje formę uchwały stanowiącej akt założycielski). Obwód szkoły ustalany jest także na podstawie przepisów art. 39 ustawy – Prawo oświatowe. W tym przypadku, obwód publicznej szkoły podstawowej jest częścią uchwały w sprawie planu sieci publicznych szkół podstawowych, ustalanego po uzyskaniu pozytywnej opinii kuratora oświaty (patrz art. 39 ust. 5 i 8 ustawy – Prawo oświatowe).

Celem zmian zaproponowanych w art. 39 i 88 ustawy – Prawo oświatowe jest uporządkowanie i doprecyzowanie kwestii ustalania obwodu publicznej szkoły podstawowej. W efekcie zaproponowanych zmian, obwód szkoły podstawowej będzie ustalany na podstawie przepisów art. 39 ustawy – Prawo oświatowe, a w art. 88 tej ustawy pozostaną regulacje związane z zakładaniem publicznej szkoły.

W projekcie zaproponowano, aby obwód publicznej szkoły podstawowej był ustalany tylko w jednym akcie prawa miejscowego – w uchwale podejmowanej przez gminę na podstawie art. 39 ust. 5 ustawy – Prawo oświatowe, po – tak jak dotychczas – zasięgnięciu wiążącej opinii właściwego terytorialnie kuratora oświaty. Zgodnie z projektowanym art. 39 ust. 6 ustawy – Prawo oświatowe, tak jak do tej pory, obwody nie będą ustalone szkołom specjalnym, szkołom integracyjnym, szkołom dwujęzycznym, szkołom sportowym, szkołom mistrzostwa sportowego, szkołom artystycznym, szkołom w okręgowych ośrodkach wychowawczych, zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich oraz szkołom przy zakładach karnych i aresztach śledczych. Do listy szkół, którym nie ustala się obwodów, dodaje się także – wprowadzane niniejszym projektem ustawy – podstawowe szkoły dwujęzyczne. Szkoły te będą swą strukturą obejmowały wyłącznie oddziały dwujęzyczne klas VII i VIII i będą prowadzone jedynie przez powiaty.

Tak jak dotychczas, odrębne obwody będą ustalone dla szkół podstawowych filialnych. Przepis w tym zakresie został doprecyzowany tak, żeby było jasne, że miejsce zamieszkania ucznia –

niezależnie od tego, czy uczeń ten będzie uczęszczał do szkoły filialnej, czy do szkoły macierzystej – będzie znajdowało się w obwodzie tylko jednej z tych szkół (np. najpierw miejsce zamieszkania ucznia będzie znajdowało się w obwodzie tylko szkoły filialnej a następnie, po zakończeniu nauki w szkole filialnej, miejsce zamieszkania ucznia będzie znajdować się w obwodzie szkoły, której podporządkowana jest ta szkoła filialna). Tak jak dotychczas, publicznej szkole podstawowej prowadzonej przez osobę prawną niebędącą jednostką samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną, ustalenie obwodu szkoły będzie odbywać się jedynie na wniosek osoby prowadzącej taką szkołę.

Okres obserwowanych obecnie zmian demograficznych i charakterystycznego dla tego okresu spadku liczby uczniów szkół podstawowych są okolicznościami sprzyjającymi upowszechnianiu takich rozwiązań organizacyjnych, które są korzystne dla uczniów. Dlatego też w projektowanym art. 39 ust. 5a ustawy – Prawo oświatowe zaproponowano, aby gmina ustalając obwody szkół ustalała je w sposób umożliwiający dzieciom spełnianie obowiązku szkolnego jak najbliżej miejsca zamieszkania. Wskazaniem dla gminy będzie także dążenie – w miarę możliwości gminy – do tego, aby w publicznych szkołach podstawowych, którym ustalono obwód, obowiązkowe zajęcia dla każdego oddziału szkolnego rozpoczynały się maksymalnie wcześnie, czyli na pierwszej albo drugiej godzinie lekcyjnej. Taka organizacja pracy szkoły zdecydowanie sprzyja procesowi przyswajania nowych umiejętności i przeprowadzania skompilowanych procesów poznawczych. Nie tylko z badań, ale także z doświadczenia nauczycieli i rodziców wynika, że wraz z upływem dnia spadają zdolności percepcyjne dzieci (to dlatego w systemie oświaty przyjęło się organizowanie – ważnych dla kariery uczniów – egzaminów rano lub wczesnym przedpołudniem).

Rezygnując z opiniowania przez kuratorów oświaty uchwał w sprawie ustalenia sieci przedszkoli oraz sieci szkół (patrz pkt 8 niniejszego uzasadnienia) pozostawiono jednocześnie opiniowanie w zakresie ustalania obwodów szkół podstawowych, których poprawne zaplanowanie jest kluczowe w realizacji przez gminy obowiązku zapewnienia wszystkim dzieciom określonych prawem warunków realizacji obowiązku szkolnego. Dotychczas opiniowanie zmian obwodu szkoły odbywało się w ramach opiniowania ww. uchwał, bowiem informacja o obwodach jest i będzie jedną z części tych uchwał, obok informacji o nazwach i adresach siedzib szkół oraz adresach innych lokalizacji prowadzenia zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, jeśli takowe zostały utworzone. Opinia dotycząca ustalenia obwodów szkół będzie wiążąca. Wydając opinię kurator oświaty weźmie pod uwagę, czy zaproponowany kształt obwodów publicznych szkół podstawowych umożliwi wszystkim dzieciom spełnianie obowiązku szkolnego w szkole położonej możliwie blisko miejsca zamieszkania. Kurator zbada również czy gmina dąży do tego, aby obowiązkowe zajęcia edukacyjne w poszczególnych oddziałach szkolnych w publicznych szkołach podstawowych, którym ustalono obwód na terenie tej gminy, rozpoczynały się na pierwszej lub drugiej godzinie lekcyjnej (innymi słowy zbada, czy gmina ustalając obwody bierze pod uwagę to, aby jak największa liczba uczniów uczyła się w systemie jednozmianowym). Kurator wydając opinię zbada również czy obwód szkoły podstawowej, w tym szkoły, o której mowa w projektowanym art. 95 ust. 2 i 3 ustawy – Prawo oświatowe, został ustalony tak, aby miejsce zamieszkania ucznia zawsze należało do obwodu tylko jednej szkoły (patrz art. 39 ust. 5a ustawy – Prawo oświatowe w brzmieniu zaproponowanym w projekcie). Reasumując, ustalenie granic obwodu publicznej szkoły podstawowej w uchwale, o której mowa w art. 39 ust. 5 ustawy – Prawo oświatowe, będzie następować po uzyskaniu pozytywnej opinii

kuratora oświaty o zgodności tego obwodu z warunkami określonymi w art. 39 ust. 1, 2 i 5–6 ustawy – Prawo oświatowe. Do opinii tej odpowiednio zastosowanie będą miały przepisy art. 89 i art. 98 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465, z późn. zm.).

Zgodnie z przepisami przejściowymi (art. 10 projektu) nowe przepisy dotyczące ustalania obwodów nie będą miały zastosowania do obwodów już ustalonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy. Ponadto, aby nie przysparzać dodatkowych zadań organom prowadzącym szkoły, w przepisach przejściowych projektu ustawy przesądzono, że do aktów założycielskich wydanych na podstawie przepisów ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym, nie stosuje się przepisów ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą (art. 13 projektu). Natomiast w sprawach nadania aktu założycielskiego wszczętych i niezakończonych przed wejściem w życie niniejszej ustawy, zastosowanie będą miały przepisy ustawy zmienianej w art. 1 projektu w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą (art. 12 projektu).

W związku z trudnościami interpretacyjnymi, w art. 39 doprecyzowano przepisy ust. 7a, potwierdzając w nich możliwość tworzenia innych lokalizacji prowadzenia zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych nie tylko w przypadku szkół podstawowych wykazywanych w uchwale podejmowanej przez gminę na podstawie art. 39 ust. 5 ustawy – Prawo oświatowe, ale także w przypadku szkół ponadpodstawowych i specjalnych prowadzonych przez powiat. Doprecyzowano, że również w uchwale, o której mowa w art. 39 ust. 7 (uchwała rady powiatu) oprócz adresów siedzib szkół wskazać należy także adresy innych lokalizacji prowadzenia zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych. W przepisach przejściowych (art. 9 projektu) postanowiono, że przepisów art. 39 ust. 7a ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym w projekcie, nie będzie się stosować do uchwał, o których mowa w art. 39 ust. 7 ustawy – Prawo oświatowe, podjętych przez rady powiatów przed wejściem w życie projektowanej ustawy.

Niezależnie od powyższego, zgodnie z nowym brzmieniem art. 88 ustawy – Prawo oświatowe, tak jak w przypadku osoby fizycznej prowadzącej niepubliczną jednostkę systemu oświaty, tak i w przypadku osoby fizycznej prowadzącej na podstawie zezwolenia publiczne przedszkole, szkołę lub placówkę, zmieniono na obowiązek dotychczasową możliwość przekazania właściwej jednostce samorządu terytorialnego pisemnego oświadczenia wskazującego osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną, która przejmie prowadzenie szkoły lub placówki w przypadku zgonu osoby składającej oświadczenie (oświadczenie zawiera zgodę osoby prawnej lub osoby fizycznej, która ma przejąć prowadzenie szkoły albo placówki). Ponadto przesądzono, że osoba fizyczna, której udzielono zezwolenia na prowadzenie publicznej jednostki systemu oświaty, będzie ponawiać swoje oświadczenie w każdym roku kalendarzowym, nie później niż do 31 sierpnia danego roku (patrz projektowane brzmienie art. 88 ust. 5a i 5b ustawy – Prawo oświatowe).

Ponieważ decyzja o wyborze osoby, która przejmie prowadzenie przedszkola, szkoły lub placówki powinna być podjęta z rozważą, w art. 14 projektu przesądzono, że osoby fizyczne, którym udzielono zezwolenia, lub które złożyły wniosek o udzielenie zezwolenia, o którym mowa w art. 88 ust. 4 ustawy – Prawo oświatowe, na prowadzenie publicznego przedszkola, szkoły lub placówki i które nie złożyły oświadczenia, o którym mowa w art. 88 ust. 5a i 5b tej ustawy, złożą takie oświadczenie w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie projektowanej ustawy.

W pozostałych przypadkach, wraz z wnioskiem o oddzielenie zezwolenia należy przedłożyć stosowne oświadczenie.

7. Zapewnienia kształcenia, wychowania i opieki w szkole lub szkołach prowadzonych przez ościenną gminę dzieciom zamieszkałym na terenie gminy likwidującej ostatnią gminną szkołę, w przypadku szczególnie trudnych warunków demograficznych (dodanie nowego art. 89d ustawy – Prawo oświatowe)

Analizy demograficzne przedstawiane przez GUS, a także analizy danych SIO, wskazują na potrzebę wprowadzenia do systemu prawnego rozwiązań, które będą miały zastosowanie w przypadku jednostki samorządu terytorialnego prowadzącej jedyną szkołę podstawową o niskiej liczbie uczniów, a perspektywy demograficzne gminy są niekorzystne. Stosowanie tego przepisu będzie należało do rzadkości. Jak wynika z analizy danych SIO, na dzień dzisiejszy omawiane w tym punkcie regulacje mogłyby mieć zastosowanie jedynie w stosunku do czterech szkół podstawowych prowadzonych przez gminy.

Przedstawione w projektowanym art. 89d ustawy – Prawo oświatowe regulacje dają możliwość zlikwidowania ostatniej gminnej szkoły podstawowej pod warunkiem zawarcia z ościenną gminą porozumienia w sprawie zapewnienia kształcenia, wychowania i opieki w szkole lub szkołach prowadzonych przez gminę ościenną. Projektowane przepisy art. 89d ustawy – Prawo oświatowe w powiązaniu z przepisami art. 95 tej ustawy będą pozwalały na utworzenie, w miejsce likwidowanej szkoły, podstawowej szkoły filialnej podporządkowanej organizacyjnie szkole prowadzonej przez ościenną gminę.

Gmina będąca organem prowadzącym jedyną szkołę podstawową, której prowadzenie należy do jej zadań własnych zgodnie z art. 8 ust. 15 ustawy – Prawo oświatowe, może zlikwidować tę szkołę, jeżeli:

- 1) szkoła liczy nie więcej niż 70 uczniów;
- 2) prognozy demograficzne, o których mowa w art. 25 ust. 1 pkt 8 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej, dla gminy likwidującej tę szkołę, wskazują na spadek liczby mieszkańców tej gminy w wieku do 14 lat w pięciu kolejnych latach następujących po roku, w którym jest planowana likwidacja tej szkoły;
- 3) na terenie gminy likwidującej szkołę nie funkcjonuje szkoła podstawowa prowadzona na podstawie umowy, o której mowa w art. 9 ust. 1, lub umowy, o której mowa w art. 5 ust. 5g ustawy o systemie oświaty, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2017 r.;
- 4) przed likwidacją szkoły gmina likwidującą szkołę zawrze z ościenną gminą porozumienie w sprawie zapewnienia kształcenia, wychowania i opieki w szkole lub szkołach prowadzonych przez ościenną gminę dzieciom zamieszkałym na terenie gminy likwidującej tę szkołę.

Aby opisana w art. 89d ustawy – Prawo oświatowe likwidacja była możliwa niezbędne będzie uzyskanie pozytywnej opinii kuratora oświaty oraz zawarcie porozumienia między jednostkami samorządu terytorialnego.

Zgodnie z projektowanym art. 89d ust. 3 ustawy – Prawo oświatowe, porozumienie to określi:

- 1) szkołę lub szkoły, prowadzone przez ościenną gminę, do których odpowiednio obwodu lub obwodów zostaną włączone miejscowości, a w miastach – ulice lub ich części, należące dotychczas do obwodu szkoły likwidowanej;

2) organizację dowozu do szkoły lub szkół prowadzonych przez ościenną gminę dzieci zamieszkałych w obwodzie szkoły likwidowanej, które będą uczęszczać do szkoły lub szkół prowadzonych przez ościenną gminę;

3) sposób współfinansowania zadań w zakresie kształcenia, wychowania i opieki w odniesieniu do dzieci zamieszkałych w obwodzie szkoły likwidowanej, które będą uczęszczać do szkoły lub szkół prowadzonych przez ościenną gminę;

4) warunki i tryb zmiany albo rozwiązania porozumienia.

Porozumienie zawarte między gminami będzie mogło być rozwiązane za porozumieniem stron albo przez każdą ze stron z zachowaniem rocznego okresu wypowiedzenia, który skończy się nie później niż w dniu 31 sierpnia roku następującego po roku wypowiedzenia tego porozumienia.

Porozumienie będzie przekazywane kuratorowi oświaty na 6 miesięcy przed terminem planowanej likwidacji szkoły (art. 89d ust. 4).

Należy zaznaczyć, że proponowane regulacje zabezpieczają miejsce realizacji obowiązku szkolnego wszystkim dzieciom w przypadku rozwiązania wyżej wspomnianego porozumienia. Zgodnie z projektowanym art. 89d ust. 5 ustawy – Prawo oświatowe, w przypadku rozwiązania porozumienia, o którym mowa wyżej, gmina, która zlikwiduje szkołę na podstawie art. 89d ust. 1 tej ustawy, jest obowiązana, od dnia następującego po dniu rozwiązania porozumienia, zapewnić swoim mieszkańcom realizację obowiązku szkolnego poprzez utworzenie szkoły, dla której gmina ta będzie organem prowadzącym, albo zawarcie kolejnego porozumienia.

8. Zmniejszenie obciążenia biurokratycznego organów nadzoru pedagogicznego (zmiany w art. 8 ust. 24, art. 9 ust. 1, art. 32 ust. 4, art. 39 ust. 8, art. 62 ust. 2 oraz art. 91 ust. 11–13 ustawy – Prawo oświatowe)

Proponowane w projekcie zmiany w zakresie dotyczącym wydawania przez kuratorów oświaty opinii mają charakter deregulacyjny – zmniejszeniu ulegnie liczba dokumentów wytwarzanych w związku z prawnymi relacjami między jednostkami samorządu terytorialnego a organami sprawującymi nadzór pedagogiczny. W konsekwencji zmniejszy się obciążenie biurokratyczne kuratorów oświaty. To pozwoli im na skoncentrowanie się na zadaniach związanych z jakością i warunkami kształcenia, wychowania i opieki w nadzorowanych przedszkolach, szkołach i placówkach.

Określony w art. 8 ust. 24 ustawy – Prawo oświatowe, wymóg posiadania pozytywnej opinii kuratora oświaty przy zakładaniu przez gminę lub powiat biblioteki pedagogicznej lub placówki doskonalenia nauczycieli jest niezasadny. Założenie przez gminę lub powiat biblioteki pedagogicznej ma korzystny wpływ na lokalną społeczność. Wystarczającą więc w tym przypadku jest zatem opinia kuratora oświaty o charakterze doradczym, a nie wiążącym. Argumentem przemawiającym za zniesieniem wiążącego charakteru opinii kuratora oświaty, w przypadku zakładania placówki doskonalenia nauczycieli, jest też fakt, że zgodnie z przepisami art. 184–188 ustawy – Prawo oświatowe, warunkiem koniecznym działania placówki doskonalenia nauczycieli jest uzyskanie akredytacji, a warunkiem niezbędnym do utworzenia nowej placówki jest uzyskanie wstępnej akredytacji. Obie akredytacje przyznaje kurator oświaty w drodze decyzji administracyjnej. Obecna wiążąca opinia w tym zakresie wydaje się więc nadmiarowa. W związku z powyższym w projekcie zaproponowano, aby w przepisie art. 8 ust. 24 ustawy – Prawo oświatowe skreślić odnoszący się do opinii kuratora oświaty wyraz „pozytywnej”.

Równie nieuzasadnione jest utrzymywanie wiążącej opinii kuratora oświaty w przypadku przekazania prowadzenia szkoły w drodze umowy zawartej na podstawie uchwały podjętej zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe. W omawianym przypadku, kurator oświaty wydając opinię sprawdza zgodność z prawem działań podejmowanych przez jednostkę samorządu terytorialnego, powielając tym samym pracę wykonywaną przez wojewodę, którego zadaniem jest sprawowanie nadzoru legalnościowego nad działaniami poszczególnych organów jednostek samorządu terytorialnego (zgodnie z ustawami ustrojowymi, uchwała organu jednostki samorządu terytorialnego sprzeczna z prawem jest nieważna, a o nieważności uchwały w całości lub w części orzeka wojewoda w terminie nie dłuższym niż 30 dni od dnia doręczenia uchwały). Niewiążąca opinia kuratora oświaty będzie stanowiła głos doradczy zarówno dla podmiotów zaangażowanych w przekazanie prowadzenia szkoły organowi niebędącemu jednostką samorządu terytorialnego, jak i dla wojewody.

W ramach deregulacji w projekcie proponuje się rezygnację z opinii kuratora oświaty wydawanych na podstawie art. 32 ust. 4 i art. 39 ust. 8 ustawy – Prawo oświatowe. W praktyce opinie te kurator oświaty wydaje głównie w przypadku utworzenia przez gminę lub powiat odpowiednio nowego przedszkola lub szkoły, zmiany siedziby lub likwidacji przedszkola lub szkoły albo zmiany obwodu szkoły. Opinie te są zbędne. Po pierwsze, przy utworzeniu szkoły lub przedszkola wymagane jest uzyskanie stosownych odbiorów technicznych i pozwoleń, a utworzenie nowego przedszkola, szkoły lub placówki stanowi wzbogacenie dotychczasowej publicznej oferty edukacyjnej. Po drugie, zarówno zmiana siedziby szkoły lub przedszkola, jak i ich likwidacja następuje i będzie następować po uzyskaniu pozytywnej opinii kuratora oświaty wydawanej obecnie na podstawie art. 89 ww. ustawy. Również przy zmianie obwodu szkoły jest i będzie wymagana pozytywna opinia kuratora oświaty. Nieuzasadniona jest więc sytuacja, w której wcześniej zaopiniowane pozytywnie przez kuratora oświaty zmiany organizacyjne są oceniane ponownie przy okazji zmian w tzw. uchwałach sieciowych (uchwały podejmowane na podstawie art. 32 ust. 1 i 2 oraz na podstawie art. 39 ust. 5 i 7 ustawy – Prawo oświatowe), tym bardziej, że uchwały te podlegają nadzorowi wojewody.

Ponadto, w projekcie przewidziano zmianę polegającą na odstąpieniu od wymogu zasięgania przez organ prowadzący szkołę lub placówkę niewiążącej opinii organu sprawującego nadzór pedagogiczny w przypadku powoływania na stanowisko dyrektora szkoły lub placówki osoby niebędącej nauczycielem (art. 62 ust. 2 ustawy – Prawo oświatowe). Projektowana zmiana wpłynie na zmniejszenie biurokracji i tym samym usprawni proces obsadzania tego stanowiska. Obowiązek zasięgania opinii, o której mowa powyżej, nadal będzie dotyczył powoływania na stanowisko dyrektora osoby niebędącej nauczycielem w przypadku szkoły lub placówki publicznej prowadzonej przez osobę fizyczną lub osobę prawną niebędącą jednostką samorządu terytorialnego, w stosunku do których zgodnie z przepisami art. 63 ust. 11 ustawy – Prawo oświatowe nie stosuje się wymogu przeprowadzania konkursu na stanowisko dyrektora (tak jak ma to miejsce w stosunku do szkół lub placówek prowadzonych przez samorząd lokalny).

Z dniem 6 września 2023 r. w życie weszły przepisy w art. 91 ust. 11–13 ustawy – Prawo oświatowe (po raz pierwszy miały one zastosowanie do tworzenia zespołów z dniem 1 września 2024 r.). Przepisy te oznaczają konieczność uzyskiwania pozytywnej opinii organu sprawującego nadzór pedagogiczny w przypadku tworzenia lub zmiany struktury zespołu szkół lub placówek. Do systemu prawnego przepisy te wprowadzono w wyniku przyjęcia przez Sejm RP poselskiego projektu *ustawy o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela, ustawy o instytucjach badawczych, ustawy*

- *Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw* (druk sejmowy 3302). Należy przy tym zauważyć dwie rzeczy. Po pierwsze, w uzasadnieniu do poselskiego projektu ustawy obok szczegółowego opisu nowych rozwiązań nie podano przyczyn i potrzeby ich wprowadzenia (patrz str. 23 i 24 uzasadnienia). Po drugie, od momentu przejścia - pod koniec ubiegłego wieku - prowadzenia przedszkoli, szkół i placówek przez JST, pozytywna opinia kuratora oświaty była wymagana jedynie - po wprowadzeniu do systemu nowego typu szkoły, czyli gimnazjum - w przypadku łączenia w zespół szkoły podstawowej i gimnazjum (lata 2002-2016). Między innymi z powyższych powodów w projekcie zaproponowano zmianę art. 91 ust. 11-13 ustawy – Prawo oświatowe. Wprowadzenie do systemu prawnego zmodyfikowanych regulacji ww. przepisów oznaczać będzie zmianę charakteru opinii wydawanych na ich podstawie. Opinie te nie będą już wiążące. Zaproponowane, wyżej opisane, rozwiązania uproszczą i skrócą procedurę łączenia publicznych szkół i placówek w zespół (niepubliczne szkoły i placówki można łączyć w zespoły w dowolny sposób, w dowolnym czasie i bez konieczności zasięgnięcia opinii – art. 182 ustawy – Prawo oświatowe). Rozwiązania te z jednej strony wzmocnią samodzielność jednostek samorządu terytorialnego, z drugiej zaś gwarantują JST wsparcie poprzez pozostawienie możliwości korzystania z wydawanych przez organy sprawujące nadzór pedagogiczny, opinii o charakterze eksperckim stanowiącej wypowiedź wyspecjalizowanego podmiotu.

W przepisach przejściowych (art. 8 projektu) przesądzano, że w sprawach wydawania przez kuratora oświaty opinii, o której mowa w art. 8 ust. 24, art. 9 ust. 1, art. 32 ust. 4, art. 39 ust. 8, art. 62 ust. 2 oraz art. 91 ust. 11-13 ustawy – Prawo oświatowe, wszczętych i niezakończonych przed wejściem w życie projektowanej ustawy, stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

9. Zmiany roli kuratora oświaty w przypadku udzielania zezwolenia na założenie publicznego przedszkola, szkoły lub placówki (zmiany w art. 51 ustawy – Prawo oświatowe)

Zgodnie z obowiązującymi obecnie regulacjami, w przypadku udzielania zezwolenia na założenie publicznej szkoły, kurator oświaty występuje w dwóch rolach. Po pierwsze kurator oświaty wydaje opinię, o której mowa w art. 88 ust. 4 ustawy – Prawo oświatowe, jako organ współdziałający z jednostką samorządu terytorialnego właściwą do udzielenia zezwolenia na założenie i prowadzenie niesamorządowej publicznej jednostki systemu oświaty, po drugie kurator oświaty, zgodnie z art. 51 ust. 1 pkt 4 lit. a ustawy – Prawo oświatowe, jest organem wyższego stopnia w rozumieniu przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego w stosunku do ww. jednostki samorządu terytorialnego udzielającej zezwolenia. Taka konstrukcja prawna powoduje, że kurator oświaty dwukrotnie ocenia tę samą sprawę. Jako organ II instancji bada prawidłowość, wydanej przez jednostkę samorządu terytorialnego, decyzji administracyjnej (w tym bada prawidłowość ustaleń dokonanych przez tego samego kuratora oświaty we wcześniej wydanej opinii). Zgodnie z projektem, w przypadku udzielania zezwolenia na założenie publicznego przedszkola, szkoły lub placówki organem II instancji nie będzie już kurator oświaty, lecz – na podstawie odrębnych przepisów – samorządowe kolegium odwoławcze. Stosownej zmianie ulegnie przepis art. 51 ust. 1 pkt 4 lit. a ustawy – Prawo oświatowe.

Nadal będą wydawane opinie, o których mowa w art. 88 ust. 4 ustawy – Prawo oświatowe, co oznacza, że bez uzyskania pozytywnej opinii organu sprawującego nadzór pedagogiczny nie

będzie możliwe utworzenie i prowadzenie przez osobę fizyczną lub osobę prawną niebędącą jednostką samorządu terytorialnego publicznej szkoły lub placówki.

Ponadto w projektowanych przepisach przejściowych (art. 11 projektu) postanowiono, że w sprawach wszczętych i niezakończonych przed wejściem w życie niniejszej ustawy, w których kurator oświaty wykonuje zadania organu wyższego stopnia w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 572, późn. zm.) w stosunku do organów jednostek samorządu terytorialnego, dotyczących udzielenia zezwolenia, o którym mowa w art. 88 ust. 4 pkt 1 ustawy zmienianej w art. 1, stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 1 w dotychczasowym brzmieniu.

10. Uproszczenie przekazania prowadzenia publicznej szkoły, działającej na podstawie umowy, w przypadku, gdy organem prowadzącym jest osoba fizyczna zamierzająca skorzystać z uprawnień emerytalnych lub rentowych (dodanie art. 9a ustawy – Prawo oświatowe oraz uwzględnienie konsekwencji w ustawie systemie informacji oświatowej oraz ustawy o finansowaniu zadań oświatowych).

Przepisy umożliwiające przekazanie samorządowej szkoły liczącej nie więcej niż 70 uczniów wprowadzono w 2009 r. (art. 5 ust. 5g ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty – obecnie art. 9 ust. 1 ustawy – prawo oświatowe). Przepisy te pozwalają na przekazanie prowadzenia szkoły zarówno osobie prawnej niebędącej jednostką samorządu terytorialnego, jak i osobie fizycznej (często osobą fizyczną w takim przypadku jest dotychczasowy dyrektor szkoły).

Od roku 2024 zarówno samorządowcy jak i parlamentarzyści sygnalizowali, że w przypadku przejścia na emeryturę albo rentę osoby fizycznej prowadzącej szkołę na podstawie umowy, o której mowa w art. 5 ust. 5g ustawy o systemie oświaty albo art. 9 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe, przekazana szkoła jest zwracana jednostce samorządu terytorialnego, która następnie może ponownie skorzystać z przepisów art. 9 ust. 1 tej ustawy po upływie roku.

Aby skrócić procedurę w takim przypadku zaproponowano, aby - po uzyskaniu opinii organu sprawującego nadzór pedagogiczny - możliwe było przejęcie takiej szkoły (nawet jeśli będzie liczyć więcej niż 70 uczniów), w drodze zmiany umowy, o której mowa w art. 9 ust. 1 ustawy - Prawo oświatowe. Zmiana umowy będzie potwierdzana podpisem przez: 1) osobę fizyczną prowadzącą szkołę na podstawie umowy, o której mowa w art. 9 ust. 1 ustawy - Prawo oświatowe, przechodzącą na emeryturę albo rentę; 2) osobę fizyczną albo osobę prawną niebędącą jednostką samorządu terytorialnego, która przejmie prowadzenie szkoły; 3) organ wykonawczy JST, która przekazała osobie fizycznej prowadzenie szkoły na podstawie umowy, o której mowa w art. 9 ust. 1 ustawy - Prawo oświatowe. Nowy organ prowadzący przejmie zobowiązania związane z prowadzeniem przejmowanej szkoły, chyba że strony w drodze zmiany umowy, o której mowa w art. 9 ust. 1 ustawy - Prawo oświatowe, postanowią inaczej. Do przejętej w ten sposób szkoły będą miały zastosowanie przepisy dotyczące szkół publicznych, tzn. szkoła będzie publiczna, ogólnodostępna, bezpłatna, a nowy organ prowadzący nie będzie mógł jej zlikwidować, a jedynie zwrócić JST. Do szkoły przejętej zgodnie z zaproponowanymi przepisami zastosowanie będą miały przepisy dotyczące szkół publicznych prowadzonych przez osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego lub osoby fizyczne, z wyjątkiem art. 88 ust. 4-6 ustawy - Prawo oświatowe (tak jak i obecnie nie będzie konieczności uzyskiwania zezwolenia na prowadzenie szkoły). Powyższe oznacza, że taka ponownie przekazana szkoła pozostanie

publiczna, ogólnodostępna i bezpłatna a nowy organ prowadzący nie będzie mógł jej zlikwidować, a jedynie zwrócić właściwej jednostce samorządu terytorialnego.

W art. 2 i 3 projektu ustawy proponuje się odpowiednio zmianę w ustawie z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 152, z późn .zm.) i zmiany w ustawie z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (Dz. U. z 2025 r. poz. 439), które są konsekwencją planowanego wprowadzenia nowego art. 9a w ustawie - Prawo oświatowe.

11. Zmiany dotyczące zasad zakładania i funkcjonowania przedszkoli, szkół i placówek niepublicznych (zmiany w art.: 14, 168, 169, 172, 173 i 176 ustawy – Prawo oświatowe)

Integralną częścią nowelizacji ustawy są proponowane zmiany towarzyszące powstawaniu i działaniu szkół niepublicznych. Projektodawca konsekwentnie opiera się w tym działaniu na identyfikowaniu, wyodrębnianiu oraz modyfikacji tych reguł prawa, które w dynamicznie zmieniającej się sytuacji - w sferze potrzeb, oczekiwań społecznych oraz celów edukacyjnych - wymagają modernizacji. Źródłem projektowanej interwencji normatywnej stały się wnioski kierowane do organów administracji właściwych w sferze oświaty, w tym specjalnie pozyskane dla potrzeb tej zmiany propozycje organów nadzoru pedagogicznego. Zrównoważony wymiar proponowanych zmian jest natomiast pochodną obowiązku uwzględniania w takiej nowelizacji norm ustrojowych, w tym faktu zagwarantowania – z uwagi na rangę tych przepisów – praw obywateli i instytucji do zakładania szkół innych niż publiczne oraz wpisujących wybór takich szkół w sferę wolności rodzicielskich. W rezultacie głównym przedmiotem inicjatywy stała się integracja jakościowa trzech zasadniczych obszarów: powstawanie szkół niepublicznych, likwidacja oferty edukacyjnej w danej społeczności oraz proces stanowienia podstaw organizacyjno-koncepcyjnych konkretnych szkół (statuty).

Proces zakładania szkół niepublicznych polega na złożeniu przez zainteresowany podmiot wniosku do lokalnego organu ewidencyjnego, obejmującego dokumentację potwierdzającą spełnianie warunków opisanych ustawą oraz następnie uzyskaniu od organu zaświadczenia o wpisie szkoły do samorządowej ewidencji szkół i placówek. Z tą procedurą należy identyfikować zmianę proponowaną w art. 14 ust. 3 ustawy – Prawo oświatowe. Polega ona na uzupełnieniu wymogów będących punktem odniesienia dla wydawanej w procesie legalizacyjnym powstania szkoły opinii organu nadzoru pedagogicznego (kuratora oświaty). Dodatkowo powoływanym wymogiem jest tu obowiązek uzyskania pozytywnej opinii w zakresie zapewnienia przez szkołę warunków lokalowych umożliwiających prowadzenie zajęć dydaktyczno-wychowawczych, innych zadań statutowych, a w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe - możliwość realizacji praktycznej nauki zawodu przez uczniów niebędących młodocianymi pracownikami (zmiana w art. 14 ust. 3). Uczniowie będący młodocianymi pracownikami odbywają praktyczną naukę zawodu u pracodawcy na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego - dlatego też w przypadku branżowych szkół I stopnia prowadzących kształcenie wyłącznie dla uczniów będących młodocianymi pracownikami nie jest zasadnym wymaganiem od tych szkół zapewnienia realizacji praktycznej nauki zawodu.

W kontekście tej samej procedury legalizacyjnej należy identyfikować projektowane zmiany w art. 168 ustawy: w ust. 3a proponuje się określenie terminu składania zgłoszenia do ewidencji - nie później niż 31 maja danego roku kalendarzowego albo nie później niż 31 października w roku

kalendarzowym poprzedzającym rozpoczęcie funkcjonowania – w przypadku szkół rozpoczynających kształcenie z dniem 1 lutego (zmiana w art. 168 ust. 3a). Równocześnie propozycja obejmuje wprowadzenie zasady, że także przedszkole niepubliczne jest obowiązane rozpoczynać działalność od dnia 1 września danego roku. Choć przedszkole nie jest podmiotem tzw. feryjnym, proponowana zmiana racjonalizuje sposób wydawania samorządowych zaświadczeń o wpisie do ewidencji poprzez ustalanie terminów pozwalających bezpiecznie planować budżet samorządowy z uwzględnieniem wszystkich wydatków dotacyjnych. Pozwoli to również wyeliminować wątpliwości dotyczące w szczególności terminu rozpoczynania działalności przez szkołę w perspektywie konkretnego roku, tj.: zawsze od dnia 1 września w roku, w którym złożono wniosek o wpis do ewidencji albo od dnia 1 lutego roku następującego po roku, w którym złożono wniosek (zmiana w art. 168 ust. 4 pkt 2).

Kolejna projektowana zmiana w tym obszarze dotyczy art. 168 ust. 4 pkt 3 lit. d. Przewiduje się tu wprowadzenie obowiązku przedstawiania aktualnych opinii powiatowego inspektora sanitarnego, pozytywnej opinii komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej, potwierdzających istnienie bezpiecznych i higienicznych warunków kształcenia. Mają być one wydane nie później niż na 6 miesięcy przed dniem zgłoszenia. Przewidziano również dodanie nowego przepisu art. 168 ust. 4 pkt 3a, który ustanawia obowiązek dokumentowania prawa podmiotu zgłaszającego szkołę do ewidencji do władania budynkiem lub lokalem, wskazanym jako siedziba szkoły lub jej lokalizacja - w okresie odpowiadającym co najmniej połowie realizowanego cyklu kształcenia. Zmiana ta obejmuje zatem nie tylko obowiązek potwierdzenia posiadania gwarancji infrastrukturalnych na dzień legalizowania szkoły, ale również obowiązek wyprzedzającego zabezpieczenia tych gwarancji adekwatnie do przeprowadzanych naborów. Projektowane tu zmiany bezpośrednio odwołują się do sytuacji, w których dochodziło do niekontrolowalnej likwidacji szkół niepublicznych ze względu na niedoprecyzowane zasady użytkowania nieruchomości szkolnej, ze skutkiem dla ciągłości i jakości uczenia oraz jego bezpieczeństwa (zmiana w art. 168 ust. 4 pkt 3a).

Ponadto w ustawie doprecyzowano, że warunek dotyczący wskazania innych lokalizacji prowadzenia zajęć dydaktycznych nie będzie dotyczył zajęć z zakresu praktycznej nauki zawodu realizowanych na podstawie umowy szkoły z podmiotem przyjmującym na praktyczną naukę zawodu (w art. 120 w ust. 1 dodano zdanie drugie). Wiele szkół realizuje praktyczną naukę zawodu poza szkołą, np. w centrach kształcenia zawodowego lub u pracodawców. Dlatego nie jest możliwym i zasadnym wskazywanie innych lokalizacji w przypadku prowadzenia zajęć z zakresu praktycznej nauki zawodu.

W art. 168 proponuje się nadto:

- w ust. 4 w pkt 1 doprecyzowanie obowiązków w zakresie danych wnioskodawcy (adres), gwarantując możliwość prowadzenia skutecznej komunikacji pomiędzy organami ewidencyjnymi, kontrolnymi z organami prowadzącymi szkoły; konsekwentną zmianę przewiduje się w treści wydawanego zaświadczenia o wpisie do ewidencji (zmiana w art. 168 ust. 4 w pkt. 1 oraz w ust. 11 pkt 4),
- zmianę w ust. 4a i 4b poprzez powołanie dla osoby fizycznej obowiązku dołączenia pisemnego, corocznie ponawianego (do 31 sierpnia) oświadczenia wskazującego osobę fizyczną lub osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego, mającą przejmować prowadzenie szkoły lub placówki w przypadku zgonu osoby składającej zgłoszenie. W przypadku osób, które już uzyskały wpis, takie oświadczenie osoba taka będzie miała obowiązek złożyć w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy (art. 15 ustawy nowelizującej). Projektowana zmiana ma zapewnić stabilność i ciągłość procesu kształcenia także w sytuacjach szczególnych, w których nie ma

możliwości automatycznego i natychmiastowego ustanowienia, na tle przepisów ogólnych, następstwa prawnego dla organu prowadzącego szkołę (zmiana w art. 168 ust. 4a i 4b),

- dokonanie w ust. 5, pozostającym w relacji z nowelizowanym ust. 4 pkt 6, zmiany przewidującej ustanowienie obowiązku uzyskania pozytywnej opinii kuratora oświaty w procedurze legalizacji podmiotów niepublicznych również dla przedszkola niepublicznego.

Obowiązek uzyskania pozytywnej opinii dotyczy wszystkich innych podmiotów prawa oświatowego i wyłączenie z tej zasady przedszkola nie ma uzasadnienia merytorycznego. Konsekwencją tej propozycji jest doprecyzowanie art. 176 ust. 2 ustawy, w zakresie w jakim obligatoryjnej kontroli następczej kuratora oświaty, wykonywanej w ciągu 6 miesięcy od uzyskania wpisu, podlega również przedszkole niepubliczne (zmiana w art. 168 ust. 5 i art. 176 ust. 2),

- dodanie ust. 8a, polegającego na wprowadzeniu obowiązku przedkładania kuratorowi oświaty, w celu uzyskania opinii wydawanej w procedurze ewidencyjnej, konkretnie wskazanych ustawą danych. Wprowadzenie tego rozwiązania pozwoli ujednolicić wymiar i podstawy wykonywanej kontroli przez organy nadzoru pedagogicznego (zmiana w art. 168 ust. 8a).

Efektom oceny wykonywania obowiązujących przepisów prawa oświatowego w sferze edukacji niepublicznej stało się dostrzeżenie rzeczywistych ograniczeń w praktycznym stosowaniu także przepisów dotyczących obligatoryjnego wykreślenia szkół z ewidencji (likwidacji). Kwestię tę reguluje art. 169 ustawy – Prawo oświatowe. W art. 169 ust. 1 dodano pkt 7 i pkt 8 powołujące nowe przesłanki uzasadniające wykreślenie z ewidencji, w celu wyeliminowania negatywnych praktyk w procesie funkcjonowania szkół niepublicznych. Jako przesłankę zobowiązującą do wydania przez organ ewidencyjny decyzji administracyjnej o wykreśleniu (likwidacji) szkoły z ewidencji wskazuje się niewykonanie obowiązku zgłaszania i legalizowania zmian w ewidencji w trybie przepisów art. 168 ust. 13. Nadto, z tych samych względów, jako przesłankę zobowiązującą do wykreślenia szkoły z ewidencji zaproponowano stwierdzenie właściwego państwowego powiatowego inspektora sanitarnego lub komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej wskazujące, że warunki lokalowe nie zapewniają bezpiecznych i higienicznych warunków nauki i pracy (zmiana w art. 169 ust. 1 pkt 7 i pkt 8). Przewidziano również, aby w przypadku likwidacji szkoły lub placówki wykreślenie z ewidencji następowało na wniosek osoby prowadzącej tę szkołę lub placówkę, która zamierza zlikwidować tę szkołę lub placówkę (dodawany ust. 1a w art. 169).

Respektując prawo szkół niepublicznych do kształtowania reguł koncepcyjno-organizacyjnych, innych niż w przypadku szkół publicznych, w projekcie przewiduje się również zmiany w przepisach regulujących wybory organizacyjne organów prowadzących te szkoły stanowiące w statutach szkół niepublicznych. Pierwszą zmianą proponowaną w art. 172 ust. 2 pkt 1 jest doprecyzowanie, że statut szkoły określa nie tylko nazwę i typ szkoły lub rodzaj placówki, ale także ich siedzibę i adres oraz – ewentualnie – siedzibę i adres innych lokalizacji (zmiana w art. 172 ust. 2 pkt 1).

W art. 172 ust. 2 pkt 3 zaproponowano natomiast rozwiązanie przewidujące powołanie obowiązku ustanowienia organu szkoły reprezentującego rodziców uczniów oraz ustalenie kompetencji tego organu. Propozycja ta jest konsekwentna w tej części do obowiązków szkół publicznych, tj. ma m.in. potwierdzać uspołeczniony i lokalny wymiar edukacji (także niepublicznej), a także powoływać obligatoryjną płaszczyznę dialogu w środowisku szkolnym. Propozycja bezpośrednio

odwołuje się do inicjatyw środowisk rodzicielskich, które wskazywały na przypadki ustanowienia i nadużywania dominującej pozycji szkół niepublicznych w relacji z rodzicami (zmiana w art. 172 ust. 2 pkt 3). Przepis ten nie będzie dotyczył szkół dla dorosłych, branżowej szkoły II stopnia, szkoły policealnej oraz placówek i centrów, o których mowa w art. 2 pkt 4 ustawy.

W art. 172 w ust. 2 pkt 5 proponuje się wprowadzenie zasady, że wykreślenie ucznia szkoły lub placówki niepublicznej dokonuje się w trybie decyzji administracyjnej. Propozycja ma definitywnie i ostatecznie wykluczyć pojawiające się przypadki niekontrolowanego przerywania ciągłości procesu uczenia na tle wyodrębnionych, ogólnych postanowień prawa cywilnego i zawieranych na tej podstawie umów pozwalających, zdaniem niektórych organów prowadzących, omijać chroniące ucznia i rodzica oraz realizację obowiązku szkolnego i obowiązku nauki przepisy prawa oświatowego w tym zakresie. Należy wskazać, że proponowane tu rozwiązanie nie kwestionuje praw i sytuacji stron w relacjach cywilno-prawnych, ale jedynie wstrzymuje ich wykonywanie na okres kontroli organu nadzoru pedagogicznego w zakresie, w jakim wymaga sprawdzenia, czy za taką czynnością nie stały inne względy niż zobowiązania stron. Wobec zapewniania przez organy publiczne bezpieczeństwa procesu kształcenia, uzasadnione w tym obszarze jest powołanie rozwiązań szczególnych, wyprzedzających kontrolę sprawowaną nad relacjami cywilno-prawnymi przez sądy cywilne. Takie rozwiązanie stabilizuje nadto sytuację samorządowych szkół publicznych i organów je prowadzących, które bez względu na przyczynę skreślenia ucznia z listy uczniów muszą mu zapewnić ciągłość realizacji obowiązku szkolnego i nauki w prowadzonej przez siebie szkole (zmiana w art. 172 w ust. 2 pkt 5).

Jako istotną część zmian doprecyzowujących podmiotowy status i sytuację rodzica oraz ucznia w szkole należy wskazać propozycje dotyczące zasad towarzyszących ustalaniu opłat za kształcenie, wychowanie i opiekę w szkołach niepublicznych. Proponuje się ustanowienie obowiązku opisanego w statucie niepublicznej szkoły podstawowej i ponadpodstawowej przypadków, warunków i trybu podnoszenia opłaty za kształcenie, wychowanie i opiekę, z zastrzeżeniem, że opłata taka nie może być podniesiona częściej niż raz w roku szkolnym (z początkiem roku), jeżeli szkoła przewiduje taką opłatę. Przygotowane regulacje, powiązane z obowiązkiem poinformowania rodziców z trzymiesięcznym wyprzedzeniem o podwyżce opłat, ugruntowują ekonomiczną przewidywalność podjętych przez rodziców zobowiązań edukacyjnych dla całego cyklu kształcenia. Pozwoli to zmniejszyć ewentualną presję dotyczącą sposobu wykonywania wzajemnych zobowiązań między szkołą i rodzicem. Proponuje się również, aby obowiązkiem dla organów prowadzących w zakresie brzmienia statutu stało się uregulowanie w nim sposobu potwierdzania zawiadomienia rodziców uczniów lub pełnoletnich uczniów o przypadkach, warunkach i trybie podnoszenia opłaty za kształcenie, wychowanie i opiekę oraz informacji o zmianie w wysokości tej opłaty. Osoba prowadząca będzie miała odpowiedni czas na dostosowanie indywidualnych opłat do postanowień nowego statutu. Przewidziano, że regulacje w zakresie zasad podnoszenia opłaty za kształcenie, wychowanie i opiekę w niepublicznych szkołach podstawowych i ponadpodstawowych wejdą w życie z dniem 1 września 2026 r. (projektowany art. 172 ust. 2 pkt 9a i pkt 9b oraz ust. 2a i 2b ustawy – Prawo oświatowe). Zaprojektowano również rozwiązanie, które zapewni szkołom niepublicznym odpowiedni czas na dostosowanie statutów do nowych przepisów - dotychczasowe statuty zachowają moc do 31 sierpnia 2026 r. (art. 19 ustawy nowelizującej).

W treści przepisów regulujących organizację i koncepcję działania szkoły niepublicznej uzupełniono art. 172 ust. 4 o obowiązek informowania o zamiarze likwidacji szkoły lub placówki także kuratora oświaty. W art. 172 ust. 5 doprecyzowano natomiast, że w przypadku likwidacji

szkoły lub placówki niepublicznej obowiązek przekazania dokumentacji szkolnej organowi sprawującemu nadzór pedagogiczny, w terminie jednego miesiąca od dnia likwidacji, ciąży na osobie prowadzącej szkołę lub placówkę. Określono nadto, że w przypadku niespełnienia tego obowiązku będzie prowadzona egzekucja w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (zmiana w art. 172 ust. 5). Wystąpiły bowiem sytuacje, w których obowiązek powyższy nie był wykonywany. Przypadki takie należy kwalifikować jako naruszenie gwarancji procesu uczenia, interesu uczniów, rodziców i absolwentów uzasadniające potrzebę interwencji ustawodawcy. Przewidziano, że obowiązki te będą miały zastosowanie także do spraw likwidacji, które zostały wszczęte przed dniem wejścia w życie ustawy (art. 18 ustawy nowelizującej).

W projekcie, w zakresie dotyczącym powstania i działania szkół niepublicznych, proponuje się nadto zmianę w art. 173 ust. 1, przewidującą w szkołach niepublicznych stosowanie zasady właściwej dla szkół publicznych, iż w przypadku nieobecności dyrektora szkoły lub placówki zastępuje go wicedyrektor, a w szkołach i placówkach, w których nie utworzono stanowiska wicedyrektora - inny nauczyciel tej szkoły lub placówki, wyznaczony przez organ prowadzący. Propozycja ma eliminować niekorzystne i potwierdzone sytuacje, w których niektóre organy prowadzące szkoły niepubliczne zaprzeczały skuteczności wykonywania czynności nadzorczych i kontrolnych wobec nich, ze względu na brak uczestniczenia w tych czynnościach uprawnomocnionej reprezentacji szkoły (zmiana w art. 173 ust. 1).

Ponadto przewidziano, że sprawy dotyczące uzyskania wpisu do ewidencji i zmiany danych w ewidencji, które zostały wszczęte i nie zostały zakończone przed dniem wejścia w życie ustawy, będą prowadzone na podstawie przepisów dotychczasowych (art. 20 ustawy nowelizującej).

12. Projakościowe zmiany zasad organizowania nauczania w oddziałach i szkołach dwujęzycznych (zmiany w art. 25, art. 91, art. 95 i art. 139 ustawy – Prawo oświatowe)

Nieodnotowywane wcześniej tempo rozwoju cywilizacyjnego istotnie wpływa na zmieniające się oczekiwania rodziców i uczniów, kierowane wobec instytucji oświatowych. Oznacza to m.in. powstanie potrzeby budowania takich norm, które wymiar edukacji powszechnej będą, w coraz większym stopniu, sytuować po stronie instytucji otwartych, skoncentrowanych na zaspokajaniu ewoluujących potrzeb edukacyjnych. Respektując powyższe proponuje się wprowadzenie rozwiązań wspierających uczniów, którzy chcieliby pobierać naukę w dwóch językach – polskim i obcym, przez uczęszczanie do oddziału dwujęzycznego. W wielu szkołach podstawowych takie oddziały nie są organizowane. Ponadto preferencję w rekrutacji do oddziału dwujęzycznego mają uczniowie szkoły, w której ten oddział został zorganizowany, zatem często dla pozostałych chętnych uczniów z innych szkół wolnych miejsc w takim oddziale już nie ma. Stąd też zaproponowano zmianę polegającą na dodaniu ust. 3a w art. 25 oraz nowelizację art. 91 i art. 95 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe. Zmiany przewidują możliwość powołania zespołu składającego się ze szkoły podstawowej dwujęzycznej złożonej z klas VII-VIII i liceum ogólnokształcącego dwujęzycznego, liceum ogólnokształcącego z oddziałami dwujęzycznymi, technikum dwujęzycznego albo technikum z oddziałami dwujęzycznymi, przy zagwarantowaniu, że nauczanie języka obcego nowożytnego będącego drugim językiem nauczania będzie kontynuowane w tym liceum albo technikum w tym zespole. Konsekwentnie planuje się zmiany brzmienia art. 139, art. 150, art. 154 i art. 157 ustawy – Prawo oświatowe polegające na

umożliwieniu przeprowadzenia postępowania rekrutacyjnego do tworzonych w ww. zespołach oddziałów klasy VII szkoły podstawowej dwujęzycznej.

W przypadku takiego zespołu w postępowaniu rekrutacyjnym do klasy VII szkoły dwujęzycznej będą przyjmowani kandydaci z różnych szkół podstawowych, którzy przystąpili do postępowania rekrutacyjnego i spełnili podstawowe warunki, tj. uzyskali promocję do klasy VII i zaliczyli sprawdzian kompetencji językowych. Zmiana jest niezbędna, ponieważ obowiązujący przepis art. 139 ust. 1 ww. ustawy przewiduje, że w pierwszej kolejności do oddziału dwujęzycznego klasy VII przyjmuje się ucznia danej szkoły podstawowej, w której zorganizowano taki oddział, zaś projektowane rozwiązanie zakłada, że szkoła podstawowa dwujęzyczna wchodzącą w skład ww. zespołu będzie szkołą o niepełnej strukturze, tj. będzie posiadała wyłącznie oddziały klas VII-VIII. Rozwiązanie powinno zachęcić społeczności lokalne i organy je reprezentujące do szerszej dyskusji nad wyborem priorytetów oświatowych i w konsekwencji do tworzenia zespołów szkół, które zapewnią od 7 klasy szkoły podstawowej nauczanie w dwóch językach. Przewiduje się, że w ten sposób zwiększy się oferta edukacyjna dla uczniów szczególnie uzdolnionych, zwłaszcza z mniejszych ośrodków, szczególnie wiejskich, w których są niewielkie szanse na zorganizowanie oddziału dwujęzycznego w istniejących szkołach podstawowych.

Pierwsze postępowanie rekrutacyjne do szkół podstawowych dwujęzycznych przeprowadzane będzie na rok szkolny 2026/2027 (art. 7 ustawy nowelizującej).

13. Doprecyzowanie przepisów regulujących procedurę likwidacji i przekształcania publicznej szkoły, w tym odbiurokratyzowanie powiadamiania o zamiarze likwidacji rodziców i uczniów oraz uszczegółowienie kwestii zapewniania miejsca kontynuacji wychowania przedszkolnego w przypadku likwidacji szkoły z oddziałem przedszkolnym lub inną formą wychowania przedszkolnego (zmiany w art. 89 ustawy – Prawo oświatowe dodanie art. 89b i art. 89c)

Współuczestnictwo organu sprawującego nadzór pedagogiczny w procesie likwidacji publicznego przedszkola, szkoły, placówki (dalej zwanych szkołą) powołanej przez jednostkę samorządu terytorialnego było przewidziane od początku wprowadzania ustrojowych ustaw samorządowych i regulacji dotyczących systemu oświaty. Modyfikacjom ulegała jedynie forma tego współdziałania. W latach 1991-1995 szkołę można było zlikwidować wyłącznie w porozumieniu z kuratorem oświaty. Określenie „w porozumieniu” oznaczało konieczność osiągnięcia porozumienia przez uczestniczące w procesie likwidacji szkoły podmioty. Następstwem braku porozumienia była niemożność przeprowadzenia zamierzonego przekształcenia lub likwidacji szkoły. Od stycznia 1996 r. przepisy w tym zakresie uległy modyfikacji i w efekcie wprowadzono wymóg uzyskania zgody kuratora oświaty na przekształcenie lub likwidację szkoły. Następnie wymóg ten zamieniono na wymóg uzyskania pozytywnej opinii kuratora oświaty w przypadku zamiaru likwidacji lub przekształcenia szkoły.

W 2009 r. na mocy ustawy z dnia 19 marca 2009 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 458) zniesiono konieczność uzyskiwania pozytywnej opinii kuratora oświaty w przypadku zamiaru likwidacji szkoły prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego. Jak się później okazało, niektóre jednostki samorządu terytorialnego, w szczególności gminy, podejmowały działania w celu likwidacji szkół, uzasadniając swoje zamiary koniecznością zmniejszenia wydatków na realizowane zadania oświatowe w związku ze spadkiem liczby uczniów w szkołach. Wyniki kontroli NIK pn. *Wpływ*

likwidacji szkół publicznych na warunki realizacji zadań oświatowych gmin (P/13/069) potwierdziły, że likwidacja oraz przekształcenia szkół podstawowych oraz gimnazjów związane były przede wszystkim z dążeniem samorządów do zmniejszenia wydatków ponoszonych na zadania oświatowe, natomiast w znacząco mniejszym zakresie kierowano się względami związanymi z poprawą jakości kształcenia. Najwyższa Izba Kontroli wskazała na nowe wtedy zjawisko w polityce oświatowej gmin, tj. likwidację szkół w celu zastępowania szkół gminnych szkołami niepublicznymi lub publicznymi prowadzonymi na podstawie zezwolenia wydanego przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. Działania takie skutkowały dla jednostek samorządu terytorialnego obniżeniem kosztów prowadzenia szkół publicznych, głównie z powodu zmiany sposobu zatrudniania nauczycieli. Zaniepokojenie działaniami samorządów lokalnych wielokrotnie wyrażał ówczesny Rzecznik Praw Obywatelskich oraz związki zawodowe, zrzeszające nauczycieli, a także członkowie społeczności lokalnych protestujący przeciw bezpodstawnej, ich zdaniem, likwidacji szkół.

W 2015 r. dokonano zmian legislacyjnych, w wyniku których nastąpiło między innymi przywrócenie obowiązku uzyskiwania pozytywnej opinii organu nadzoru pedagogicznego w przypadku likwidacji szkoły prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego. Wprowadzono jednocześnie instytucję zażalenia na opinię kuratora oświaty wnoszoną do ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania zaskarżalną do wojewódzkiego sądu administracyjnego.

Celem zmian procedury likwidacji (przekształcenia) szkoły, zaproponowanych w zmienianym art. 89 i dodawanych art. 89a–89c, jest uspołecznienie procesu likwidacji szkoły, jego skrócenie oraz wskazanie – czego nie zrobiono od 1991 r. – jakich kwestii będzie dotyczyć opinia wydawana przez kuratora oświaty.

Przy czym należy podkreślić, że w projekcie nie przewidziano rezygnacji z obecnego wiążącego charakteru tej opinii, czego wielokrotnie domagały się jednostki samorządu terytorialnego. Uzależnienie likwidacji szkoły od otrzymania pozytywnej opinii kuratora oświaty nie ingeruje bowiem w samodzielność jednostek samorządu terytorialnego i nie znosi ich odpowiedzialności za wykonywanie zadań publicznych jako zadań własnych. Jednostki samorządu terytorialnego wykonują swoje zadania samodzielnie, jednakże na podstawie ustaw i w ich granicach, co oznacza, że samodzielność nie ma charakteru absolutnego i może podlegać różnego rodzaju ograniczeniom ustanowionym przez ustawodawcę. Takim właśnie ograniczeniem jest uzależnienie możliwości zlikwidowania szkoły od opinii kuratora oświaty. Kurator oświaty jest organem nadzoru pedagogicznego, który w szczególności obejmuje swymi działaniami kwestię zapewnienia uczniom bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki (art. 55 ust. 2 pkt 6 ustawy – Prawo oświatowe).

Uspołecznienie procesu likwidacji szkoły jest nie tylko wzmocnieniem stale rozwijającego się w Polsce społeczeństwa obywatelskiego, ale także odpowiedzią na wiele głosów rodziców uczniów likwidowanych szkół, którzy zauważają, że są pomijani w podejmowaniu decyzji o likwidacji szkoły, a informacje docierające do nich są bardzo skąpe. W ramach wspomnianego uspołecznienia procesu likwidacji szkoły nastąpi zmiana w zakresie powiadomienia rodziców o zamiarze likwidacji szkoły. Od wielu lat jednostki samorządu terytorialnego zwracały uwagę na konieczność uproszczenia procedury zawiadamiania rodziców uczniów o zamiarze likwidacji szkoły. Jak wskazują same samorządy najczęściej stosowaną formą zawiadamiania rodziców jest

list polecony (wysyłany oddzielnie do każdego rodzica, co powoduje dodatkową pracę urzędu obsługującego organy danej jednostki samorządu terytorialnego). Taka praktyka powoduje niepotrzebną biurokrację. Kurator oświaty, opiniując zamiar likwidacji szkoły, musi przeprowadzić mozolną czynność ustalenia, na podstawie zwrotnych potwierdzeń otrzymania listu poleconego, czy każdy z dwojga rodziców uczniów likwidowanej szkoły został skutecznie powiadomiony. Dlatego też, w projekcie zaproponowano z jednej strony rozwiązanie bardziej przyjazne dla gmin, powiatów i samorządów województwa z drugiej zaś strony gwarantujące rodzicom i lokalnej społeczności informację o zamiarze likwidacji szkoły.

Zgodnie ze zmienionym art. 89 ust. 1 i 2 ustawy – Prawo oświatowe, nadal szkoła publiczna będzie mogła być zlikwidowana przez jej organ prowadzący z końcem roku szkolnego, po zapewnieniu przez ten organ uczniom możliwości kontynuowania nauki w innej szkole publicznej tego samego typu prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego, a w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe, kształcącej także w tym samym lub zbliżonym zawodzie. Przy czym tak jak dotychczas szkoła w okręgowym ośrodku wychowawczym, zakładzie poprawczym lub schronisku dla nieletnich oraz szkoła przy zakładzie karnym lub areszcie śledczym będzie mogła być zlikwidowana także w innym terminie niż 31 sierpnia.

W projektowanym art. 89 ust. 3 doprecyzowano, że szkoła publiczna prowadzona przez jednostkę samorządu terytorialnego może zostać zlikwidowana po uzyskaniu pozytywnej opinii kuratora oświaty, a w przypadku publicznej szkoły artystycznej prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego - po uzyskaniu pozytywnej opinii ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, jeżeli likwidacja tej szkoły nie pogorszy warunków nauki, wychowania i opieki uczniów likwidowanej szkoły oraz uczniów szkoły lub szkół wskazanych jako miejsce kontynuowania nauki, zgodnie z art. 89 ust. 1. Natomiast szkoła publiczna prowadzona przez osobę prawną niebędącą jednostką samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną może zostać zlikwidowana za zgodą organu, który udzielił zezwolenia, o którym mowa w art. 88 ust. 4, na jej założenie (projektowany art. 89 ust. 4).

W dodawanych przepisach art. 89a ust. 1 proponuje się, aby - tak jak obecnie - organ prowadzący publiczną szkołę był obowiązany, co najmniej na 6 miesięcy przed terminem likwidacji, zawiadomić o zamiarze likwidacji szkoły:

- 1) rodziców uczniów, a w przypadku uczniów pełnoletnich - tych uczniów,
- 2) pisemnie właściwy organ nadzoru pedagogicznego (kuratora oświaty lub ministra właściwego do spraw kultury i dziedzictwa narodowego),
- 3) pisemnie organ, który udzielił zezwolenia na założenie i prowadzenie szkoły, w przypadku szkoły prowadzonej przez osobę prawną niebędącą jednostką samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną,
- 4) pisemnie organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego właściwej do prowadzenia szkół danego typu lub właściwego ministra, w przypadku szkoły prowadzonej na podstawie porozumienia, o którym mowa w art. 8 zmienianej ustawy.

W art. 89a ust. 2 jednoznacznie określono, że w przypadku szkoły publicznej prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego, zamiar jej likwidacji jest podejmowany w formie uchwały organu stanowiącego tej jednostki samorządu terytorialnego. Natomiast w projektowanym art. 89a ust. 3 przesądzono, że w przypadku takiej szkoły zawiadomienie rodziców uczniów (a w

przypadku uczniów pełnoletnich - tych uczniów) o zamiarze likwidacji szkoły będzie następowało poprzez:

1) wywieszenie zawiadomienia oraz ww. uchwały w widocznym, ogólnodostępnym miejscu w budynku:

a) urzędu obsługującego tę jednostkę samorządu terytorialnego,
b) szkoły, której dotyczy likwidacja, oraz odpowiednio w podporządkowanej jej organizacyjnie szkole filialnej lub innej lokalizacji prowadzenia zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, jeżeli zostały utworzone,

2) udostępnienie zawiadomienia oraz uchwały, o której mowa w ust. 2, na stronie internetowej urzędu obsługującego tę jednostkę samorządu terytorialnego oraz w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej tego urzędu.

Wszystkie wymienione wyżej działania będą odbywały się w tym samym dniu.

Zgodnie z art. 89a ust. 4 i ust. 5 ustawy – Prawo oświatowe, zawiadomienie, o którym mowa w projektowanym art. 89a ust. 3, będzie zawierać termin i miejsce zebrania – spotkania rodziców z przedstawicielami jednostki samorządu terytorialnego. Ponadto, w przypadku zawiadomienia wywieszanego w budynku urzędu i szkoły będzie ono zawierać także informację o adresie strony internetowej, na której umieszczono elektroniczną wersję zawiadomienia, do którego będą załączane:

1) analizy lub dokumenty uzasadniające likwidację szkoły;

2) informacje o sposobie realizacji obowiązku zapewnienia możliwości kontynuowania nauki w innej szkole publicznej tego samego typu, oraz informacje o niepogorszeniu warunków nauki, wychowania i opieki uczniów szkoły, której dotyczy likwidacja, oraz uczniów szkoły lub szkół wskazanych jako miejsce kontynuowania nauki zgodnie z art. 89 ust. 1;

3) w przypadku zamiaru likwidacji szkoły podstawowej – informacje o planowym obwodzie szkoły lub planowanych obwodach szkół wskazanych jako miejsce kontynuowania nauki zgodnie z art. 89 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe;

4) informację o planowanej organizacji transportu i opieki, o których mowa w art. 39 ust. 3–4a ustawy – Prawo oświatowe, a w przypadku szkoły, w której zorganizowano oddział przedszkolny – o których mowa w art. 32 ust. 5 i 6 zmienianej ustawy, w szczególności informację o trasach przewozu, miejscach oczekiwania uczniów na transport oraz czasie przewozu z poszczególnych miejsc oczekiwania na transport do szkoły lub szkół wskazanych jako miejsce kontynuowania nauki, a w przypadku likwidacji szkoły ponadpodstawowej informację o połączeniach komunikacji publicznej umożliwiających uczniom dotarcie do szkoły lub szkół wskazanych jako miejsce kontynuowania nauki;

5) informację o:

a) możliwości i miejscu zapoznania się przez mieszkańców jednostki samorządu terytorialnego z analizami, dokumentami lub informacjami, o których mowa wyżej,

b) możliwości, sposobie i miejscu składania uwag i wniosków, dotyczących zamierzonej likwidacji, w terminie 14 dni od dnia zamieszczenia zawiadomienia, o którym mowa wyżej,

c) adresie strony internetowej urzędu obsługującego jednostkę samorządu terytorialnego oraz Biuletynu Informacji Publicznej na stronie podmiotowej tego urzędu, pod którym będzie zamieszczone odniesienie się do uwag i wniosków obywateli.

Zgodnie z projektowanym art. 89a ust. 6, organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego, której organ stanowiący podjął uchwałę o zamiarze likwidacji szkoły, będzie obowiązany do

przygotowania zbiorczego stanowiska wobec zgłoszonych uwag i wniosków oraz upublicznienia tego odniesienia i przekazania go kuratorowi oświaty, w terminie 30 dni od dnia zamieszczenia zawiadomienia o zamiarze likwidacji szkoły.

W projektowanym art. 89a ust. 7-9 ustawy – Prawo oświatowe, zaproponowano, aby organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego był obowiązany przeprowadzić konsultacje w sprawie zamiaru likwidacji szkoły z rodzicami uczniów szkoły przeznaczonej do likwidacji, a w przypadku uczniów pełnoletnich – z tymi uczniami. Konsultacje te będą przeprowadzane w formie zebrania z udziałem upoważnionych przedstawicieli organu wykonawczego jednostki samorządu terytorialnego, dyrektora likwidowanej szkoły oraz rodziców uczniów (a w przypadku uczniów pełnoletnich – tych uczniów), w terminie 14 dni od dnia upublicznienia stanowiska będącego odniesieniem się do uwag i wniosków mieszkańców danej jednostki samorządu terytorialnego. Z zebrania będzie sporządzany protokół, podpisany przez przedstawicieli organu wykonawczego jednostki samorządu terytorialnego oraz dyrektora przeznaczonej do likwidacji szkoły.

Dodawane do ustawy – Prawo oświatowe przepisy art. 89b regulują kwestie opiniowania zamiaru likwidacji szkoły przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny. Zgodnie z art. 89b ust. 1-4, opinia ta będzie wydawana w ciągu 60 dni od dnia doręczenia kuratorowi oświaty stosownego zawiadomienia, a w przypadku publicznej szkoły artystycznej prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego – doręczenia tego zawiadomienia ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Do ww. zawiadomienia dołączone będą analizy, dokumenty oraz informacje, o których mowa w projektowanym art. 89a ust. 5. Opinia organu sprawującego nadzór pedagogiczny będzie wydawana po zapoznaniu się z analizami, dokumentami oraz informacjami przekazanymi przez jednostkę samorządu terytorialnego oraz oględzinach przeprowadzonych w przeznaczonej do likwidacji szkole oraz szkole lub szkołach, w których jednostka samorządu terytorialnego zapewniła możliwość kontynuacji nauki po przeprowadzonej zamierzonej likwidacji szkoły. Omawiana opinia będzie zawierać ocenę:

- 1) zasadności i zgodności z prawem zamierzonej likwidacji szkoły;
- 2) sposobu realizacji obowiązku zapewnienia możliwości kontynuowania nauki w innej szkole publicznej tego samego typu, oraz ocenę czy warunki nauki, wychowania i opieki uczniów szkoły, której dotyczy likwidacja, oraz uczniów szkoły lub szkół wskazanych jako miejsce kontynuowania nauki, nie ulegną pogorszeniu;
- 3) planowanej organizacji transportu i opieki, o których mowa w art. 39 ust. 3–4a ustawy – Prawo oświatowe, a w przypadku szkoły, w której zorganizowano oddział przedszkolny – o których mowa w art. 32 ust. 5 i 6 ww. ustawy, w szczególności o trasach przewozu, miejscach oczekiwania uczniów na transport oraz czasie przewozu z poszczególnych miejsc oczekiwania na transport do szkoły lub szkół wskazanych jako miejsce kontynuowania nauki, a w przypadku likwidacji szkoły ponadpodstawowej o połączeniach komunikacji publicznej umożliwiających uczniom dotarcie do szkoły lub szkół wskazanych jako miejsce kontynuowania nauki;
- 4) planowanego obwodu szkoły lub planowanych obwodów szkół wskazanych jako miejsce kontynuowania nauki zgodnie z art. 89 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe – w przypadku zamiaru likwidacji szkoły podstawowej.

Zgodnie z projektowanym art. 89b ust. 5 ustawy – Prawo oświatowe, do opinii, o której mowa wyżej, stosowane będą odpowiednio art. 89 i 98 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, art. 77b i art. 85 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie

powiatowym lub art. 80a i 86 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, z tym że opinię kurator oświaty będzie wydawał w terminie 60 dni od dnia zawiadomienia go o zamiarze likwidacji szkoły.

Wejście w życie projektowanych regulacji art. 89b ust. 5 ustawy – Prawo oświatowe będzie oznaczać, że na wydane przez kuratora oświaty opinie o zamiarze likwidacji lub przekształcenia samorządowych przedszkoli, szkół lub placówek nie będzie już przysługiwało zażalenie do ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania. Taka zmiana spowoduje nie tylko skrócenie procesu uzyskiwania ostatecznej opinii w ww. sprawach, ale także odciążenie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie (skargi na rozstrzygnięcia kuratorów oświaty będą kierowane do wszystkich 16 wojewódzkich sądów administracyjnych. Zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami, wszystkie skargi na postanowienia ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, wydawane w wyniku rozpatrzenia zażaleń na postanowienia kuratorów, trafiają do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie. Od 2016 r. rocznie do tego sądu trafiało od kilku do kilkudziesięciu skarg na rozstrzygnięcie ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania (rekordowy pod tym względem był 2020 r., w którym według szacunków Ministerstwa Edukacji Narodowej do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie trafiło 55 tego rodzaju skarg). Pożądaną przez wszystkich zainteresowanych konsekwencją będzie skrócenie czasu oczekiwania na ostateczne rozstrzygnięcie w zakresie związanym z likwidacją szkoły.

W projektowanym art. 89b ust. 6-8 ustawy – Prawo oświatowe doprecyzowano, że dokumentację zlikwidowanej szkoły publicznej dotychczasowy dyrektor tej szkoły, przekazuje organowi prowadzącemu szkołę, z wyjątkiem dokumentacji przebiegu nauczania, którą dyrektor ten przekazuje organowi sprawującemu nadzór pedagogiczny, w terminie 14 dni od dnia likwidacji. Dokumentację zlikwidowanej szkoły publicznej prowadzonej przez osobę prawną niebędącą jednostką samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną, otrzymaną zgodnie z ust. 6, osoba ta przekazuje właściwemu organowi, o którym mowa w art. 88 ust. 4, w terminie 30 dni od dnia likwidacji. Niespełnienie obowiązków, o których mowa w art. 89b ust. 6 i 7, będzie podlegać egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Projektowany art. 89c ustawy – Prawo oświatowe, obok regulacji obecnie znajdujących się w art. 89 tej ustawy, zawiera regulacje doprecyzowujące np. kwestie procedury likwidacji innej formy wychowania przedszkolnego.

W projektowanym art. 89c ust. 1-6 i ust. 8 ustawy – Prawo oświatowe znajdują się odpowiednio dostosowane (nieniosące za sobą merytorycznych zmian) dotychczasowe regulacje art. 89 ust. 8-13 ww. ustawy. Zgodnie z art. 89c ust. 1-6 ustawy – Prawo oświatowe:

- przepisy art. 89-89b będą miały zastosowanie odpowiednio do placówek publicznych, z wyjątkiem warunku o likwidacji z końcem roku szkolnego;
- w przypadku likwidacji publicznego branżowego centrum umiejętności, o którym mowa w art. 46c ust. 4 ustawy - Prawo oświatowe, przepisów art. 89, 89a i art. 89b ust. 1-5 nie będzie się stosowało;
- przepisy art. 89-89b oraz art. 88 ww. ustawy będą stosowane odpowiednio w przypadku przekształcenia szkoły lub placówki;
- organ prowadzący publiczną szkołę lub placówkę będzie mógł przenieść kształcenie w określonym zawodzie z tej szkoły lub placówki do innej szkoły tego samego typu lub innej

placówki tego samego rodzaju prowadzonej przez ten organ, po zawiadomieniu, co najmniej na 6 miesięcy przed terminem przeniesienia, rodziców uczniów, a w przypadku uczniów pełnoletnich - tych uczniów oraz pisemnie kuratora oświaty;

- przepisów art. 89-89b nie będzie się stosować w razie przekazania przez jednostkę samorządu terytorialnego prowadzenia szkoły publicznej osobie prawnej niebędącej jednostką samorządu terytorialnego lub osobie fizycznej, na podstawie umowy, o której mowa art. 9 ust. 1 zmienianej ustawy;
- organ prowadzący publiczną inną formę wychowania przedszkolnego będzie mógł przekształcić tę formę w publiczne przedszkole. Do przekształcenia nie będą miały zastosowania przepisy art. 89-89b, a przepisy art. 88 będą jak obecnie stosowane odpowiednio.

W konsekwencji dookreślenia czynności przekształcenia szkoły w szkołę filialną, o którym mowa w art. 95 ust. 6, w art. 89c ust. 7 zmienianej ustawy. przesądzono, iż jest ono równoznaczne z likwidacją dotychczasowej formy organizacyjno-prawnej szkoły przekształcanej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.

W projektowanym art. 89c ust. 9 ustawy – Prawo oświatowe doprecyzowano, że likwidacja innej formy wychowania przedszkolnego następuje w drodze przekształcenia szkoły, w której są zatrudnieni nauczyciele i osoby, o których mowa w art. 15 ust. 1, prowadzące zajęcia w innej formie wychowania przedszkolnego.

Natomiast projektowane przepisy art. 89c ust. 10-14 ustawy – Prawo oświatowe stanowią wierne odwzorowanie obecnych przepisów art. 89 ust. 14-18 ustawy – Prawo oświatowe. Przepisy te dotyczą przejęcia przez gminę prowadzenia szkoły, która jest przeznaczona przez powiat do likwidacji.

W związku ze zmianą brzmienia art. 89 i dodaniem art. 89a-89c ustawy – Prawo oświatowe, odpowiedniemu dostosowaniu ulegną przepisy art. 29, art. 90, 90a, 90b i art. 91 tej ustawy, w których znajdują się odniesienia do przepisów regulujących likwidację szkoły.

Ponadto, w art. 16 projektu ustawy znajdują się przepisy przejściowe zgodnie z którymi, w sprawach likwidacji lub przekształcenia publicznego przedszkola, szkoły lub placówki, wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy, stosuje się przepisy tej ustawy w brzmieniu dotychczasowym.

14. Ustalenie (w okresie przejściowym) zasad udzielania dotacji „za efekt” w związku ze zmianą sposobu ustalania dochodów JST, w ustawie z dnia 1 października 2024 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego

Wprowadzone ustawą z dnia 1 października 2024 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 1572, z późn. zm.) regulacje uniemożliwiają wypłacenie szkołom niesamorządowym kształcącym dorosłych dotacji, których wysokość ustala się w odniesieniu do części oświatowej subwencji ogólnej (pojęcie to nie funkcjonuje od dnia 1 stycznia 2025 r.). Konieczne jest więc wprowadzenie regulacji umożliwiających udzielenie dotacji związanych z uzyskaniem świadectwa dojrzałości, dyplomu zawodowego albo certyfikatu kwalifikacji zawodowej uzyskanego po ukończeniu kwalifikacyjnego kursu zawodowego,

w przypadku gdy wysokość tej dotacji powinna odnosić się do kwoty przewidzianej w części oświatowej subwencji ogólnej.

W art. 4 projektu zaproponowano, że w przypadku:

- 1) uczniów, którzy przed dniem 1 stycznia 2025 r. ukończyli publiczne lub niepubliczne licea ogólnokształcące dla dorosłych, publiczne lub niepubliczne branżowe szkoły II stopnia i publiczne lub niepubliczne szkoły policealne, niebędące szkołami specjalnymi – stosuje się odpowiednio art. 25 ust. 5 lub art. 26 ust. 5 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych,
 - 2) słuchaczy, którzy przed dniem 1 stycznia 2025 r. rozpoczęli kwalifikacyjny kurs zawodowy prowadzony przez publiczne szkoły ponadpodstawowe prowadzone przez osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego oraz osoby fizyczne – stosuje się art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych,
 - 3) słuchaczy, którzy przed dniem 1 stycznia 2025 r. ukończyli kwalifikacyjny kurs zawodowy prowadzony przez publiczne szkoły ponadpodstawowe prowadzone przez osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego oraz osoby fizyczne – stosuje się art. 31 ust. 1a ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych
 - 4) słuchaczy, którzy przed dniem 1 stycznia 2025 r. ukończyli kwalifikacyjny kurs zawodowy prowadzone przez niepubliczne szkoły ponadpodstawowe prowadzone przez osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego oraz osoby fizyczne – stosuje się art. 31a ust. 1 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych
- w brzmieniu obowiązującym w dniu 31 grudnia 2024 r.

Przepis art. 4 wejdzie w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia ustawy, z mocą od dnia 1 stycznia 2025 r.

Zmiany projektowane w ustawach innych niż ustawa – Prawo oświatowe

W projekcie ustawy zaproponowano zmianę w ustawie z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej (art. 2 projektu ustawy) i zmiany w ustawie z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (art. 3 projektu ustawy), będące konsekwencją wprowadzenia nowych przepisów art. 9a w ustawie – Prawo oświatowe omówionych w pkt 10 niniejszego uzasadnienia.

1. Zmiana zaproponowana w art. 2 projektu ustawy polega na tym, że w Rejestrze Szkół i Placówek Oświatowych (RSPO), w danych identyfikacyjnych szkół i placówek oświatowych, oprócz informacji o przekazaniu prowadzenia szkoły w drodze umowy, o której mowa w art. 9 ust. 1 ustawy - Prawo oświatowe, będzie gromadzona również informacja o przejęciu prowadzenia szkoły na podstawie nowego art. 9a ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe.
2. W art. 3 projektu ustawy, wprowadzano zmiany w ustawie z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych zgodnie z którymi:
 - 1) zawarta w art. 2 w pkt 16 tej ustawy definicja organu rejestrującego obejmie również jednostkę samorządu terytorialnego, której organ wykonawczy podpisał zmianę umowy, o której mowa w art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, na podstawie art. 9a ust. 1 tej ustawy;
 - 2) w art. 34 dodaje się ust. 5 w dodano przepis będący podstawą do otrzymywania dotacji przez publiczne przedszkola i szkoły, których prowadzenie zostało przejęte na podstawie nowego art. 9a ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe, w brzmieniu:

„5. Publiczne przedszkole lub szkoła, których prowadzenie zostało przejęte na podstawie art. 9a ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe, otrzymuje dotacje, o których mowa odpowiednio w art. 15, art. 16 ust. 1 i 3, art. 18 ust. 1 i 3, art. 20 ust. 1, art. 25 ust. 1–5 i 8, art. 30 oraz art. 31 ust. 1, od dnia przekazania tego przedszkola lub szkoły.”.

Projektowana regulacja nie jest sprzeczna z prawem Unii Europejskiej.

Zawarte w projekcie regulacje nie mają wpływu na mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców – zgodnie z art. 66 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, z późn. zm.).

Projekt nie wymaga przedłożenia instytucjom i organom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, o którym mowa w § 39 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M. P. z 2024 r. poz. 806, z późn. zm.) w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt nie podlega procedurze notyfikacji zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 z późn. zm.).

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677) w związku z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806, z późn. zm.) projekt zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.